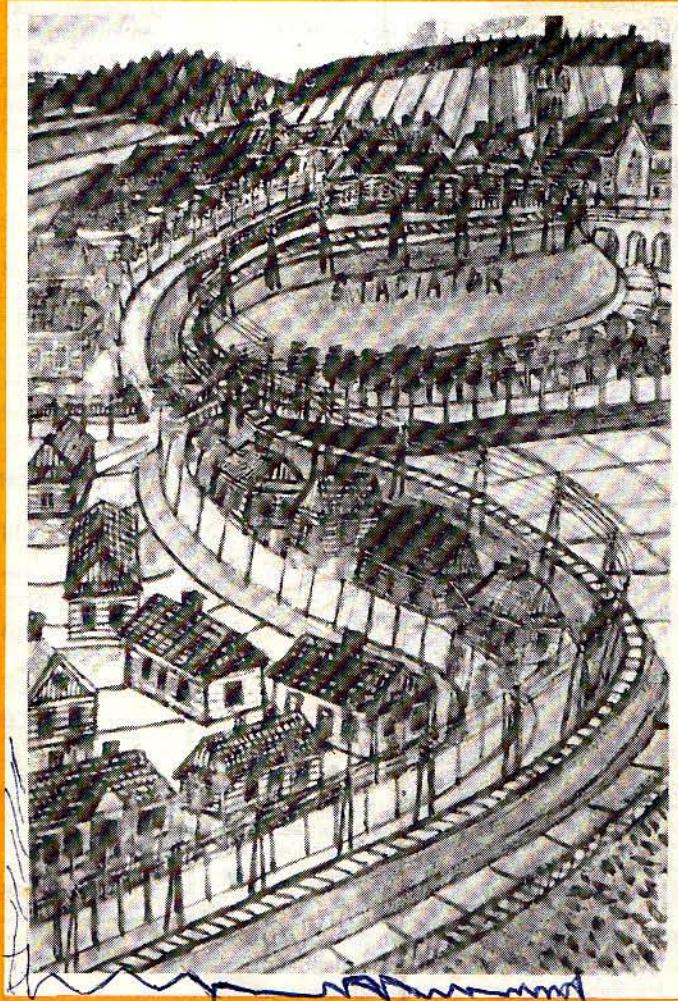

ЛЕМКІВЩИНА LEMKIVSHCHINA

1990

Ч. 2

**НАША ЦІЛЬ: ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ
У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ**

**OUR MOTTO: THE UNITY OF UKRAINIAN ETHNOGRAPHIC TERRITORY
IN A FREE UKRAINIAN STATE**

**ЛЕМКІВЩИНА
КВАРТАЛЬНИК**

РІК XII, ЧИСЛО 2(45) ЛІТО 1990

видавець

**ФУНДАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ
з рамени**

**СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕМКІВ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ
І ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ КАНАДИ**

ВИДАВНИЧА КОМІСІЯ

Мирон Мицьо — Голова
Марійка Дупляк — Заступник голови
Юліян Котляр — Адміністратор
Василь Скомський — Фінанс. референт

адреса

"Lemkivshchyna"
P. O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007
USA

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ:

Марія Дупляк — гол. редактор

Іван Лико

Катерина Мицьо

Мистецьке оформлення обкладинки: М. Черешньовський

Редакція застерігає собі право виправлюти мову, та скорочувати надслані матеріали. Прислані матеріали Редакція не повертає. Статті підписані прізвищем чи псевдонімом автора, не завжди відповідають поглядам Редакції. Передрук матеріалів з "Лемківщини" дозволяється при умові подання повної назви журналу.

Річна передплата **10.00 ам. дол.** — летунською поштою
16.00 дол. річно. Ціна числа **2.50 ам. дол.** (або рівновартість
в чужій валюті). На Вашій адресі є зазначене, доки заплачена Ваша передплата.

ЗМІСТ

В. Барна. Запитання. Заповітне	1
I. Красовський. Поет Володимир Барна	2
В. Барна. 1944 рік. Визначення	2, 3
Вітаємо Патріарха УАПЦ	3
М. Слабошицький. Никифор	4
Д-р Ю. Бережницький. Українські ікони на польських поштових значках	9
П. Лопата. Народні різьбарі Лемківщини	10
E. Misiolo. "Люди під особливим наглядом"	12
I. Киризюк. Зелена свяตиня	13
K. Котинець. Номер тридцять сім	14
До української діаспори: Звернення	15
По сторінках "Нашого Слова"	16
M. Островська. Лемківщина в огні	16
Lemkivshchyna. English edition	22
Звернення Секретаріату СКВУ	26
"Там на Лемківщині"	27
З життя організації	
Голова СФЛ відвідав Україну	28
Відбувся Загальний З'їзд ОЛК	30
Загальні Річні Збори	30
Відділ ОЛК — Торонто	30
1-ий Відділ ООЛ — Нью-Йорк	30
5-ий Відділ ООЛ — Ірвінгтон, Н.Дж.	31
8-ий Відділ ООЛ — Чікаго, Ілл.	32
22-ий Відділ ООЛ — Сиракюзи, Н.Й.	33
23-ий Відділ ООЛ — Аубурн, Н.Й.	33
На обкладинці: Никифор — "Залізниця". Our cover: Nykyfor — "Locomotive"	

АДРЕСА КРАЙОВОЇ УПРАВИ ООЛ:

Organization for Defense of Lemkivshchyna
P. O. Box 7
Clifton, New Jersey 07011-0007

**ЧИ ВИ ЗЛОЖИЛИ ВЖЕ СВОЮ ПОЖЕРТВУ НА
"ФУНДАЦІЮ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ"?**

ЯКЩО НІ, ТО ЗРОБІТЬ ЦЕ СЬОГОДНІ!

ЧЕКИ І МОНІ ОРДЕРИ ВИПИСУЙТЕ:

"THE LEMKO RESEARCH FOUNDATION"

і шліть на адресу:

The Lemko Research Foundation
P. O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007

Ваші пожертви є звільнені від податку в ЗСА.

Printed in U.S.A.
by Computoprint Corporation
35 Harding Ave., Clifton, N.J. 07011-2209
1(201) 772-2166 Fax 1(201) 772-1963

ЗАПИТАННЯ

Де ти,

моя прадідівська хато?
що залишилось з тебе
на скронях Лемківщини?

Не знаю я, і запитати ні в КОГО!

ПРАДІДА сховала земля

Бескидів,

ДІДА сповила земля

Америки,

БАТЬКА прийняла земля

України...

А я...

Я шукаю коренів свого
родоводу,
шукаю код свого
життя,
щоб знати —
звідки мое родове начало,
хто відкрив мої уста цією мовою,
де ДЖЕРЕЛО моєї батьківщини?

Господарів прогнали — доля лишилась. Церква
в селі Хотинець (літо 1968 р.).

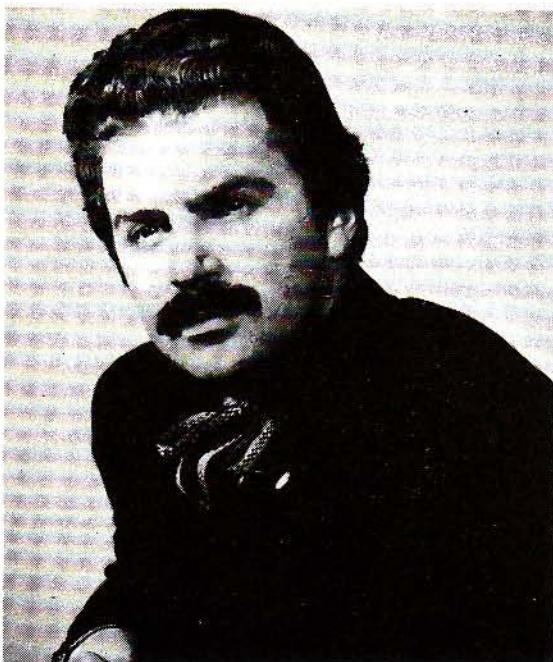
ЗАПОВІТНЕ

І знову
біль болить мене,
болить
за БАТЬКА,
який так несподівано
пішов у пам'ять,
полишивши по собі

безмовний заповіт мені
од себе і від діда:
розкрити в слові родоводу ген!
І це — священно!
Так було віддавен
на моїй Лемківщині —
що пращур — прадіду,
а дід — то батькові,
а батько — сину...
Цей Заповіт живе в мені,

і я щодень цю землю обживаю
за себе і за них,
і я щомісяці живу на цій землі,
і день у день
проорюю поля тканиннобілі,
щоби засіяти на них
моїх прадавніх коренів зернятка,
щоб словом генотипного начала
воно зродилося у колоску жаги
і осипалося словом розуміння.

ПОЕТ ВОЛОДИМИР БАРНА

Володимир Барна

Завжди усміхнений, говоркий, рухливий. Найцікавіше у нього те, що, хоч і народився на Поділлі (селіще Товсте Заліщицького району), душа у нього наскрізь лемківська. Від батьків — лемків зі Сяніччини — вповні перейняв глибоку любов до гірського краю. Тому не дивно, що своєю батьківщиною, яку тепло оспівує в поетичних творах, називає відому йому з літератури і розповідей Лемківщину.

У 1975 р. закінчив факультет журналістики Львівського державного університету ім. І. Франка. Нині він — кореспондент-організатор республіканського Бюро пропаганди художньої літератури Спілки письменників України у Тернопільській області.

Член Спілки журналістів СРСР.

Ще студентом наполегливо вивчав таємчиці майстерності кращих творів поезії Т. Шевченка, І Франка, Лесі Українки, М. Рильського, П. Тичини, лемківського поета Б.-І. Антонича, В. Симоненка, І. Драка, Д. Павличка, російських і закордонних майстрів поетичного слова. Вже тоді почав писати. В основу ідеї власних віршів поклав віру в людину, її найкращі стремління і почуття. [...]

Іван Красовський

НС, ч. 33(1674), Варшава, 1989.

1944 РІК

В. Барна

Пам'яті лемків-земляків

Війна пішла на Захід,
а Ми пішли на Схід.

Вибрали
довелось
моїм батькам
поміж
життям і смертю!

І вибрали — життя,
пішли на СХІД!

I котилися вози,
торохтили колеса,
почовгали підошви
по скровавленій землі...
Не озидались на рідну
згорену хату,
а хто оглядався —
не бачив нічого, крім сліз...

А на пагорб вибігла
в чорному-чорному
Мати-Лемківщина,
впала на коліна і
заридала:

— Ой, куди ж ви, куди
Ді-і-точки,
куди ж ви, куди
діто-о-чки?..

І впала в болото зомліла!

.....
А вони оніміло ішли,
і душі свої несли
осиротілі

.....
Бо вибирати довелось
поміж
життям і смертю..
І вибрали — ЖИТЯ.
Пішли — на Схід.

"ЛЕМКІВЩИНА", Ч. 2, 1990

ВИЗНАЧЕННЯ

Я — однолюб!
І означає це, що в мене:
лише одна є Батьківщина —
та, де народився і живу,
і Мати в мене теж одна —
та, що дала мені життя.

двох Правд нема —
лише одна, котра найвища,

і Музя в мене теж одна —
та, що живе в моїй душі,

Кохана теж одна у мене —
та, що найближча серцю,

і я для Всіх
Один-єдиний можу бути,
бо — однолюб я!

• • •

У мені є
щось
від самих
Карпат —
із серця їх,
із вічності,
з глибин,
і
проростає у мені
щодень
буттям,
і кров'ю б'є
в нащадність
поколінь.

"ЛЕМКІВЩИНА", Ч. 2, 1990

ВІТАЄМО ПАТРІЯРХА УАПЦ

Їх Святість
Патріярх Української Автокефальної
Православної Церкви МСТИСЛАВ
Дорогий Патріярше!

Крайова Управа Організації Оборони Лемківщини в Америці разом зі своїми Відділами та усім членством вітає Вас, Ваша Святосте з нагоди так великої історичної події — вибору Першого Київського і всієї України Патріярха Української Автокефальної Православної Церкви.

Щиро-сердечно бажаємо Вам, Ваша Святість, Господнього благословення, довгих та здорових літ на Вашому шляху для слави Всешильного, Святої Церкви і країці долі Нескорениго Українського Народу.

На многі — многі літа!

Крайова Управа
Організації Оборони Лемківщини в Америці
Марія Дупляк, голова Леся Гой, секретар

НИКИФОР

Никифор: "Автопортрет у капелюсі"

Сьогодні з його імені вже проростає легенда.

Легенда про Никифора, мальяра з Криниці. Культурна Польща знає Никифора Криницького. А Никифора (Єпіфанія) Дровняка мистецький світ майже не знає. Тільки окремі доскіліві мистецтвознавці на Україні можуть пояснити, що Криницький і Дровняк — це одна й та ж людина.

*Михайло Слабошицький (1946) — літературний критик, прозаїк, автор багатьох книжок, у тому числі роману-есею *Марія Башкирцева*. Живе в Києві.

Коли на цьому світі не стає такої загадкової істоти, як він, коли в її днях на землі так багато незбагненного для інших (а художник, мабуть, завжди незбагнений), то про нього неодмінно наріджуються легенди, в яких довільно перекроюється його життєва біографія.

У Никифора з Криниці все надається для такої легенди, бо ж надто мало лишилося по ньому всього того, що тримало б перебіг його людської долі в реалістичних, точно заадресованих координатах, документувало кожну його думку чи крок на землі. Щоденників, спогадів чи листів не писав, бо був майже неписьменним. Мистецького середовища довкола себе не мав. З інтелектуалами спілкувався мало — та й то вже наприкінці життя — а тому й не ввійшов популярною дійовою особою в мемуари сучасників...

Для лемків із Криниці, на очах яких він народився і жив, Никифор був таким собі Божим чоловіком, тобто — людиною не від світу цього, яка вже й при сивині лишалася дитиною, що не може дати собі ніякогісінкої ради і не хоче нічого знати, окрім своєї дивної забавки — малювати всякі химерії, котрих нема на світі. Як і всі прості, земні люди, лемківські господарі охочіше погодилися б на те, що художник — це той, хто може намалювати людину геть точнісінько схожою, мовби сфотографованою. У Никифорових же фантазіях їм важко було дошукатися бодай окремих натяків на якусь там життеподібність.

У той світ їм було важко увійти. Вони тільки стояли окрай нього й здивовано заглядали туди, щораз чудуючись його незвичністю і намагаючись зрозуміти: чому воно так у Никифора виходить? А він не міг їм нічого пояснити, бо від самого дня народження був німим.

Із його дитячих літ відомо мало. Коли Никифором стали цікавитися, то дізналися від криницьких лемків лише кілька епізодів і подробиць. Якогось дня приблася сюди бездомна глухоніма жебрачка Явдоха Дровняк. Ніхто не відав, якими дорогами водила її доля, і нікому не могла про те сказати. Та й не довго походила вона тут, бо незабаром після того, як у неї знайшлася дитина, відійшла в інший світ, спалена важкою хворобою. Імені батька Никифора теж ніхто не знав. Не стало воно відомим до самої смерті й Никифорові.

Що могла запропонувати безпритульному сироті доля?

Жебри і поневіряння. Гірку самотність і пекуче відчуття своєї упослідженості.

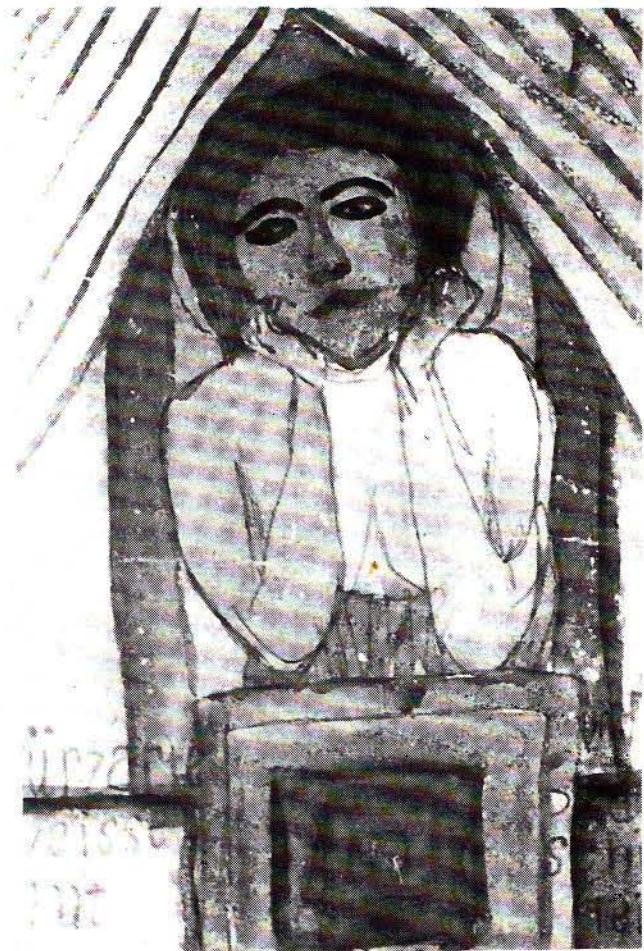
Але він не пішов жебрати. Давали щось добре люди — брав, не давали — жив божим духом. Ніхто не пам'ятає дитину з простягненою рукою.

Тендітний і слабосилий хлопчина ріс як бур'ян при дорозі. Його сто разів могли звести на той світ слідом за матір'ю хвороби, міг заморити голод. Та він вижив наперекір усім своїм злигодам. Мовби сама доля вирішила тепер оберігати його від усіх напастей. Мовби вона, незрима для людського ока, взяла це захарчоване хлопченя з великими дорослими очима за маленьку руку й повела в кращий бік, перебравши на себе всі його мирські клопоти.

Розповідають, що малий цілыми днями ходив по вулицях Криниці, сторонячись дитячого гурту і його традиційних забав, або сидів у холодку під деревом і задумливо споглядав велеліпне панство, що з усіх усюд зіхалося на знаменитий курорт. Для дорослих він навіть у старості лишався дитиною, а тоді для дітей Никифор був якийсь задорослий. Од усіх його відгороджувала не тільки важка стіна німоти й глухоти. Було ще щось таке, чому важко знайти пояснення. Можливо, саме те, що й зробило Никифора таким Никифором, яким він прийшов до нас у своїх картинах.

З тих же літ знаємо ще одну подробицю: найчастіше давав притулок малому Іван Гріняк — зовсім незаможний господар. Власне, серед лемків у Криниці особливо заможних не було. Всі вони так-сяк перебивалися з хліба на воду, мали скромний зарібок за возіння цегли, піску чи каміння для будівництва місцевому панству фешенебельних вілл. Деякі, маючи коней, "філякрували" (так тут називалося те заняття) — на курорт прибували паломники не тільки з усіх кінців Польщі, а й з Австро-Угорщини, Німеччини, з інших країн — усім потрібен був транспорт, щоб виїхати за місто, подихати гірським повітрям, помилуватися карпатськими ландшафтами. Безліч того різномовного люду від ранньої весни до пізньої осені товклося в Криниці, і тільки на зиму вона завмирала серед гір і снігів. Тоді місто ставало схожим на Никифора Дровняка — німим.

Бездомний хлопець висиджував зимові вечори в тісних хатах і з тужбою виглядав весну, а з нею — і літечко. Снів волею, як пташеня в клітці. А воля — це можливість скільки завгодно висиджувати вздовж брукованих доріг, цілі дні малювати на коробках од цигарок тільки йому зрозумілі химерії. Воля — це коли довкруж нього пурхають у пілюці горобці, а він дивиться на них і тихо всміхається. Воля — це він іде до бистрих вод Чорного Потоку, пере там своє лахмітиння, купається, лежить у піску й пливе поглядом у небесах...

Никифор: "Жінка в вікні"

Ще ніхто не знає художника Никифора з Криниці, ще ніхто не зважає на те, що робить задумливе лемчена. А воно на віддяку всім, хто дає йому притулок і шмат хліба, лишає свої малюнки. Ніхто не зберігав Никифорових творів, помандрувавши трохи по руках, подивувавши химеріями, вони, певно, викидалися на сміття, оскільки не могли мати ніякого практичного вжитку в господі. Мине багато літ, і засне панство шукатиме повсюдно в Криниці, чи не вцілі вони десь серед давнього непотрібу лемківських осель. Але нічого ніде з ранніх робіт не знаходитиметься — усе пропало без вороття.

Але все те буде згодом, коли гучна слава наздожене Никифора вже на порозі старості, і він зовсім не здивується їй, власне, ніяк і не зважить на неї. Житиме, як жив, без будь-якої поправки на те, що став знаменитим. Тільки подеколи дратуватиметься, що кореспонденти і покупці його робіт заважають працювати. Здавалося, доля вже анічим не могла здивувати цього завжди незворушного і рівного в

поведінці чоловіка. Все, що діялося довкола, навіть з ним пов'язане, його анітрохи не обходило, не могло надовго затримати на собі Никифорової уваги. Він, мов давньогрецький філософ Діоген, раз і назавжди обравши свій душевний режим, лишався в ньому, як у фортеці перед наступом ворога. Він поніс себе крізь славу, мов ламку іграшку над натовпом дитячих рук, які хочуть ухопити її і розтрощити.

А за обступленою горами Криницею grimіли війни, літали аерoplани, горіли в морях кораблі, бігали по рейках поїзди, засідали парламенти, сперечалися в далекому Парижі художники різних шкіл... — відбувалося неймовірно багато всяких подій, що впливали на долі окремих осіб і цілих народів, але Никифор нічого про те не знав. Жив серед ялиць і смерек, серед чужих вілл, церков і костьолів, жив на клаптику згорьованої лемківської землі, і був вільним птахом, який навіть не мав свого гнізда і ніколи не сушив голову думками про завтрашній день. Для нього — буде все як було, нічого не зміниться в карпатському світі біля Низького Бескиду. Бо ж на його картинах усіх літ час і простір замкнулися в одній площині і все назавжди завмерло.

Він розмальовував іконостаси, писав образи, пейзажі, портрети, полішав усім за безцінь свої роботи. Можливо, перший у його житті гонорар, виражений грішми, був уже в роки першої світової війни. Про той епізод розповів лемко Григорій Пиж. У Криниці стояли австрійські війська. Командир частини сидів на коні й вигукував накази обозникам із місцевого люду. Тут і надійшов убого одягнений юнак. Став осторонь і почав малювати, поглядаючи уважно на австрійця. За кілька хвилин він підійшов до офіцера й подав йому свою роботу. Той довго дивився на малюнок, а потім сховав його і простяг хлопцеві п'ять ринських. На всіх присутніх селян це справило глибоке враження: офіцер визнав Никифора за художника...

Звичайно, зазнав замолоду Никифор усіх тих глузувань і насміхів, які випадають на долю "білих ворон". Бо саме такою "білою вороною" він усе своє життя був для багатьох у Криниці. Хтось із польських молодиків іронічно прозвав його Матейком. І те прізвисько довго ходило за ним, як тінь. Лише тоді, коли Никифор став у Криниці особою знаменитою, воно відпало від нього й загубилося.

А Вознесіння імені лемківського самоука почалося в тридцятих роках. Тоді до Криниці приїхав відомий львівський художник Роман Турин, який одразу ж звернув увагу на дивака в чорних штанах, чорній запраній блузі, зіжмаканому капелюсі й з "краватом" на шиї. Мабуть, Никифор справляв на того, хто його вперше бачив, враження екзотичне, і всі надовго спиняли на ньому погляд. Але Турин зауважив іншу подробицю — дивак малює. І саме професійна цікавість підштовхнула художника до

нього. Турин був вражений побаченим.

Він — перша людина, яка стала агітувати всіх за Никифора, пояснювати, якого дивовижного художника має в його особі Криниця.

Никифорів на той час уже було за сорок. Він уперше вийшов на вулиці міста зодягненим у новий костюм, узутим не в зачовгані шкарбани, а в нові туфлі. Уперше був досхочу нагодований.

Турин ходив за Никифором і купував кожну ним тоді написану роботу. Так їх у нього зібралися кілька десять. Усе те Турин повіз до Львова, де вони уперше експонувалися на виставці мистців-самоуків, що відбувалася з ініціативи Асоціації незалежних українських художників. У каталозі, підготованому до виставки (автор і укладач — мистецтвознавець В. Ласовський) про Никифора зокрема писалося: "Зустрічаємо у нього ремінісценції візантійських ікон, він вправді, часом підглянувши в природі неповторність форм, намагається їх передати зіндівідуалізованими засобами, проте в більшості він зберігає власну виключність у тих засобах і зразковий ідеалізм у їх формуванні...".

Ще тоді, до другої світової війни, акварелі Никифора мандрують по виставках у різних містах світу. 1932 року їх бачили в Парижі в галереї Леона Марселя на вернісажі "Паризької Української групи". Никифор, ходячи зі скринькою в руках по околицях Криниці, певно, й у гадці не мав, що в цей час у столиці Франції перед його акварелями простоює цілий натовп людей. У французькій, польській та українській пресі започатковується багатоюча "Никифоріана". В одному із львівських журналів з'явилася перша широка розвідка про художника з Криниці "Маляр наївного реалізму в Польщі — Никифор". Належала вона перу Єжи Вольфа.

Отже, Никифора відкрили.

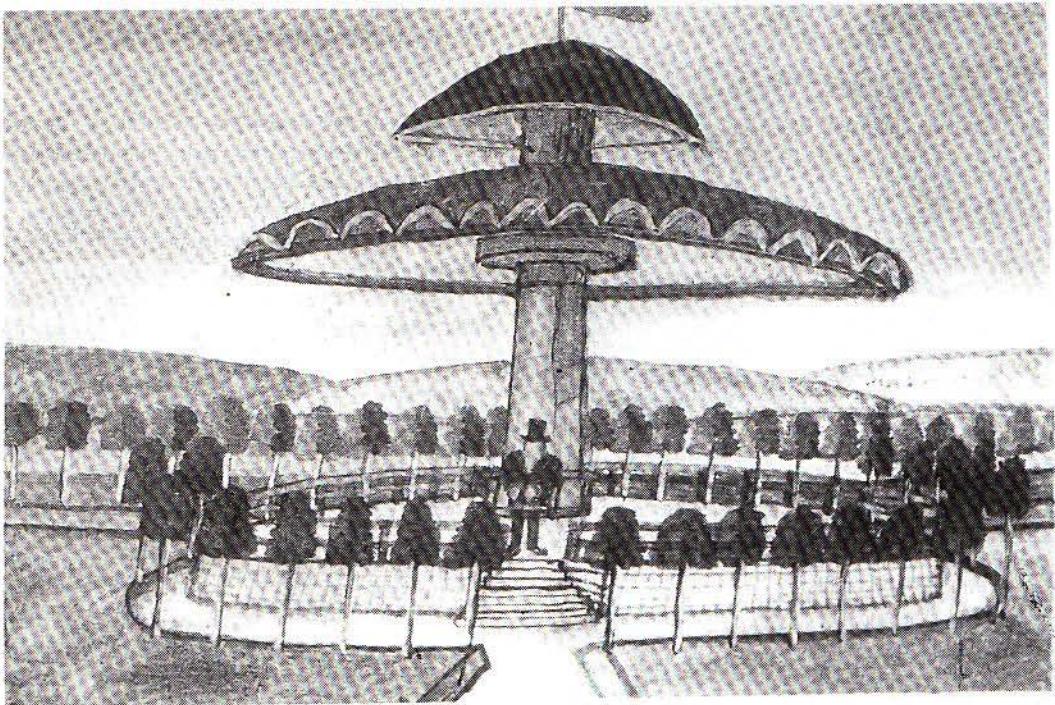
Але — ненадовго.

Почалася друга світова війна. Його ім'я відразу ж згоріло в її полум'ї. Але художник уцілів, щоб відродити своє ім'я.

Честь нового відкриття Никифора належить відатному польському поетові Константому Ільдефонсу Галчинському.

У Криницю їдуть подивитися на художника. В нього на руках немає жодної картини — їх негайно після написання розкуповують. А йому — вже за п'ятдесят, і його не покидає відчуття важкої самоти в цьому світі, що супроводжувало художника від перших днів життя. "Нічого немає поряд з Никифором" — не випадкова назва однієї з його картин.

А потім настав день, коли криницькі лемки почали збиратися в дорогу — їх виселяли з цієї землі. Розгублений художник довго не зміг збегнути, що діється. Пропонували їхати і йому. Серце Никифора краялося надвое. Він не міг жити без цих людей, які переховували й рятували його у війну від фашис-

Никифор: "Гриб"

тських ревнителів чистоти людської раси. Але й не уявляв свого існування без Криниці, без усіх тих куточків, з яких і складався його великий художній дім.

Лемки від'їздили. Никифор плакав гіркими слізами. Його вмовляли: рушай з нами, бо пропадеш. Він вагався, а потім окидав поглядом гори, що обстутили містечко, й заперечно хитав головою. А потім конвоювали з останніми лемками і його, переселяли на західні землі Польщі. Та через якийсь час він знову прибився сюди. Невідомо, чи відстав у дорозі, чи вирушив назад уже з місця нового поселення — нікому нічого не міг про те сказати. Власті знову вирішили відправити його. Никифор противився — він хотів жити й умерти в Криниці. Знайшлися люди, що стали на його захист. На прохання громадськості художникові дозволили назавжди залишитися в Криниці.

Вже в останні роки доля послала йому добрих ангелів в особі Елли та Анджея Банахів. Це подружжя лишило нам неоціненні речі: сотні фотопортретів художника, численні записи розмов із ним (Никифор відповідав на іхні запитання мовою жестів), а також величезну книгу "Історія про Никифора". Є там такі слова, в яких говориться про останній період життя мистця: "Никифор — уже не безіменний майстер в Криниці, і не просто Никифор. На прохання опікуна, що живе постійно при ньому, він одержав цілком пристойне прізвище. В цій зміні колишнього

"майстра з Криниці" на сьогоднішнього "Криницького" хтось може побачити певний символ... В житті Никифора відбулися такі зміни, що будь-який художник був би щасливий: його знають у всьому світі. Докладна бібліографія напічує кілька сот статей. Якби Никифор замовляв газетні статті, то пошта приносила б їх щотижня. Попит на його твори більший, аніж він устигає написати. Никифор не тільки роздарував абсолютно все, що в нього було, але не в змозі задовольнити дедалі більше нарastaючу потребу покупців. У нього ніколи не буває напоготові двох картин, шанувальники ждуть до вечора, доки Никифор закінчить річ, почату вранці, і забирають твори ще мокрими, ще теплими..."

Банахи проводять з Никифором багато днів, збирають про нього матеріали. А доля ніби вирішила заплатити йому щедро за всі біди і поневіряння безпритульного життя. Одна за одною влаштовуються виставки Никифора в Польщі, про нього знято фільм, пишуться монографії, в яких стверджується, що він — один із найсвоєрідніших художників польської землі. Його акварелі мандрують по світу: Відень, Белград, Амстердам, Зальцбург, Братислава, Брюссель, Франкфурт-на-Майні, Чікаго, Бразілія... Двічі вони побували в Паризі. Збереглися авторитетні свідчення про те, що на одній із виставок побував Пабло Пікассо, який сказав похвальні слова на адресу Никифора.

Цікаву гіпотезу висловив сучасний російський

Никифор серед молоді

письменник Микола Самвелян: "... А найкращий глядач, якого він (Никифор —М.С.) міг собі побажати, — це Маленький Принц Сент-Екзюпері. Згадайте, якого роду картинки принцу подобалися. Переконаний, він оцінив би й Никифора. До речі, в часи першої паризької виставки Криницького Сент-Екзюпері також був у Франції. Він цілком міг опинитися серед відвідувачів. Чи не допомогли йому пізніше асоціації в роботі над знаменитою казкою?"

Цій гіпотезі немає ніяких підтвердженень. У неї можна повірити лише як у легенду. Але погодьмося, що світ Никифора — це справді і світ Маленького Принца.

З багатьох, зроблених Банахами, знімків Никифор постає суворим і замкненим, зосередженим на чомусь глибоко своєму, яке не дано зrozуміти іншим. Але ось його фотографія в оточенні дітей. Вони сміються, і Никифор сміється, як дитина — невимушено й широ, здається, аж зморшки біля очей дріжать од того сміху, аж груди ходором ходять.

Той фотопортрет істотно доповнює його численні автопортрети, на яких він малював себе вищукано

одягненим і респектабельним паном. Можливо, саме так підкреслював високий статус художника серед людей і виражав це в ось такий — трохи наївний — спосіб.

Останні роки життя. Старість, хвороби. Це про них писав польський мистецтвознавець Т. Марек: "Крім слави, яка йому ні до чого, і грошей, що ніколи не були метою його життя, Никифор і надалі залишився бідним і самотнім...".

Він не зазнав родинного огрітку, батьківської радості і ще багато того, що дарується кожному на його земний шлях. Він прожив анахоретом і художником.

Осіннього дня 1968 року Никифор тихо відійшов зі своєї земної дороги в інший світ.

Не йшли за його труною лемки, з якими він виростав і жив. Вони були дуже далеко. Не йшли за труною родичі. В нього їх зовсім не було. Ховали чужі люди.

Отак і відходив у легенду. Бо легендою легше пояснити це життя.

Історики мистецтва вважають, що в різних музеях і колекціях світу налічується понад тридцять тисяч акварелей Никифора. Є його роботи й у Львові, привезені з Криниці Романом Турином. Час од часу вони виставляються в місцевому музеї українського мистецтва. Експонувалися й у Києві. Однак, як це не прикро, в нашій свідомості він не зайняв того місця, на яке справді заслуговує. Якщо кожен інтелігентний поляк може сказати, що він знає про феномен Никифора Криницького чи бачив його роботи, то з поміж людей української інтелігенції треба шукати й шукати того, хто знає, що на лемківській гілці українського народу вродився цей геніальний художник, котрим ми можемо пишатися так само, як грузини — Піросманішвілі.

Нам ще належить відкрити для себе Никифора.

... Львівський художник Володимир Патик написав дивовижний за психологічною виразністю портрет Никифора. Маленький, сухенький чоловік застиг на мить перед мольбертом. А з-позаду нього виглядають церкви і рядочок білостінних українських хат.

Незображенна сила мистецтва. Ніби й не схожий тут Никифор на того, якого зафіксували на сотнях своїх фотографій невтомні Банахи. Але, дивлячись на цей портрет, починаєш вірити: саме таким він справді й був.

І коли раптом задумаєшся про нього, то пам'ять одразу ж підказує той його образ — із полотна Володимира Патика.

Може, саме львівському художникові пощастило найглибше заглянути в загадку Никифора Дровняка з Криниці...

Світовид, ч. 2, 1990

"ЛЕМКІВЩИНА", Ч. 2, 1990

УКРАЇНСЬКІ ІКОНИ НА ПОЛЬСЬКИХ ПОШТОВИХ ЗНАЧКАХ

Польська пошта видала у 1989 р. серію зложену з шістьох значків, на яких зображені українські ікони з Лемківщини, що під сучасну пору знаходяться в музейній складниці ікон у Ланцутському замку. Вартості значків: 50, 60, 90, 150, 200 і 350 золотих.

Значок вартості 50 зл. репродукує ікону відому як Нерукотворний Образ, по-грецьки "ахейропойетос", або мандиліон. Вона зображує обличчя Христа з німбом, уміщено на рушнику (гр. мандиліон), прикрашеному червоно-чорним смугастим взором. Цей рушник піддержують по боках архангели Гавріїл і Михаїл. Ікона вдергана у добром візантійському стилі, Обличчя Христа видовжене, аскетичне, з довгим, тонким носом, типічними незвичайно вузькими устами і великими очима. Згідно з давньо християнською легендою, цей образ повстав ще за життя Христа. Король Едесса (Мала Азія), Абгар, що хорів на затяжну недугу (мабуть лепру), довідавшись про чуда, які творив Христос, вислав до нього довіреного слугу, з доручення змалювати портрет Христа в надії, що сам погляд на нього, принесе йому оздоровлення. Однак, хоч як старався слуга змалювати Божеськість Христа, це йому не вдалося. Тоді Христос обмив своє Обличчя, обтер його рушником, на якому воно в чудесний спосіб відбилося. Глянувши на цю відбитку, Абгар виздоровів. Ікона походить з XVI ст. із села Рихвалльд (тепер Овчари) біля Горлиць. Ця ікона є майже тотожна з Обличчям Христа відбитим на туринській Плащаниці. У римо-католицькій церкві подібний образ носить назву "Хустка Вероніки", з виясненням, що побожна невіста Вероніка, в дорозі на Голготу, обтерла Обличчя Христа хустиною, на якій воно відбилося. Правдоподібно ця назва повстала з перекрученні "Вера ікона" (по латині — правдива ікона).

На деномінації 60 зл. бачимо св. Миколая, в ризах єпископа і апостола Матея, оба з євангеліями в руках, як частину апостольського ряду з Моління, себто Деесіс. Ікона в добром візантійському стилі, з незнаної місцевості, датована половиною XVI ст.

Так само значок вартості 90 зл. віддає частину апостольського ряду: апостоли Лука, Матей і Петро. Ікона зі села Смольник, біля Устрік Долішних, датована з кінцем XVI ст. Однак виконана не найкращим іконописцем. Вдаряє штиvnість постатей, незграбне

держання євангелія в лівій руці, відхід від двовимірності візантійського стилю, умовна об'ємистість та стилізовані квіти.

На значку вартості 150 зл. представлений Христос як учитель, з німбом, з відкритим євангелієм у лівій руці, а правою він благословить іменнословним знаком, себто його пальці уложені так, що творять букву ICXP. В обох горішніх кутах ікони, півпоясні постаті Богоматері та Івана Хрестителя. Ікона підписано роком 1652 і походить із села Бортне (тепер Бартне), біля Горлиць.

Значок вартості 200 зл., це Богомати з Дитятком, типу Одегітрії, себто тої, що провадить до Христа, вказуючи на нього правою рукою і піддержуючи його лівою. Ця ікона написана не на дошці, а на процесійній хоругві, при чому на відворотній стороні є зображення св. Миколая. Вона походить із села Жолобка і є датована, 1881 р. З огляду на пізну дату, ікона позначена вже сильними західними впливами. Богомати і Христос укороновані за римо-католицьким звичаєм, замість німбів бачимо проміння, що оточує їхні голови кругом, їхні обличчя майже портретні. Шати більше прикрашені, як на це дозволяють приписи східної іконографії. На мафорію — верхній одяг Богоматері, іконописець помістив лише одну зірку над чолом, а опустив зірки на раменах, не розуміючи, що три зірки мають символічне значення, вони символізують непорочність Богоматері перед, під час і по народженні Христа.

Останній значок, вартості 350 зл. віддає ікону Моління — Деесіс, із Страшного Суду. Христос сидить на троні, як Пантохратор, володар світу, правою рукою благословить, в лівій держить відкрите євангеліє. Побіч нього, праворуч Богомати, а ліворуч Іван Хреститель, обое з благально зложеними руками, як заступники людства на Страшному Суді. За троном два ангели з дисками, на яких напис IX (Ісус Христос), також під ногами Христа головка ангела з червоними крилами. Всі постаті стоять на хмаринках. Ікона писана під сильним впливом бароко і під народну маніру, вказує на цілковитий відхід від візантійського стилю, хоча сама композиція є ще східна. Ікону датують XVII ст., вона походить із села Ковалівка-Жуків, біля Любачева.

НАРОДНІ РІЗЬБАРІ ЛЕМКІВЩИНИ

Народна різьба в дереві та її мистецтво це одна з найбільш популярних видів декоративно-прикладної творчості українського народу. Такі твори своїм змістом і формою, дуже близькі усім широким масам людей, бо в них народні фахівці зображали щоденне життя народу і його багатий світ переживань і почуттів. Різьба в дереві на протязі довгих віків її розвитку щораз то більше збагачувала скарбницю народної творчості. Її початки сягають до ранньослов'янського періоду, яка в різний епохіальний час досягла високого рівня.

Така різьба на Лемківщині почала інтенсивно розвиватися на початку XIX ст. Українське населення Карпат — лемки, яким сприяла різноманітна порода дерев, виробляли передусім речі для домашнього вжитку. Орнаментальні і декоративні різьби розвинулись трошки пізніше а саме, в околицях курортних місцевостей, як Риманів, Жеґестір і Криниця. В ріжних селах Лемківщини розвивався такий рід різьби дуже швидко. В селах Болутянці, Вільці і Дащні цим видом різьби займалася більша частина населення.

Григорій Пєцух. Материнство

Григорій Пєцух. Лемко

Для продажу виробляли не лише рельєфну різьбу з рослинними орнаментами, але і хлібниці, палици, забавки, рамки і попільници з орнаментами різного деревинного листя, як винограду, клена, груші, калини й іншого. В Риманові незабаром відкрилась різьбарська школа, в якій працюючи біля двадцять осіб, їхні продукти розпродувались поміж ріжними покупцями курорту. Хоч школа довго не існувала, проте сліди по ній лишилися велиki, бо учні виготовляли ріжні дрібні речі, як ґудзики, брошки, шкатулки з високою мистецькою цінністю. Польський дослідник В. Бетз ще тоді висловився, що "риманівських майстрів різьбарські вироби вражают багатством мистецьких помислів і чіткістю виконання".

Народний майстер з міста Риманова Семен Загурський, різьбар круглої різьби у Львові в 1877 р. експонував на країновій виставці фігури Христа і Марії. На початку ХХ ст. статуй релігійного призначення

"ЛЮДИ ПІД ОСОБЛИВИМ НАГЛЯДОМ"

Нижче містимо репортажний матеріал Марилі Павляк та Стефана Мігуса п.з. "Люди під особливим наглядом", синтетично обговореного автором Евгеном Місилом на сторінках "Дзенника Поезежа" ч. 7 ц.р.

Я особисто забираю голос в предметному питанні позаяк я був одним із 114-ти улітків зловлених на території Чехословаччини, про яких згадка у названому репортажі. І як учасник та свідоко тамтих неславних часів бажаю висловити кілька завваж.

Перше — авторам згаданого репортажу належить щира подяка за винесення, промовчуваної до цього часу польською стороною, теми правдивих умовин і обставин виселенчої акції "Вісла" а зокрема питання конц-табору в Явожні, якого існування по сьогоднішній день заперечують польські власті. Ми також є вдячні авторам за об'єктивне насвітлення дій, що може лиш позитивно причинитись до наладнання й покращання українсько-польських взаємин, а те з черги може вийти лише у користь обом нашим народам.

Нарешті, показування самими поляками дійсного й правдивого підложжя польської національної політики супроти українців набирають рум'янців правди. Щирість і об'єктивність описуваних явищ проявляється у кожному розділі. Для прикладу дозволю собі повторити лише два речення: "Померших в'язнів загрібувано в поблизькому лісі в безіменних могилах. Їхні родини ніколи не були повідомлені про дату і причину смерті. Таборовий цвинтар, на якому спочивають близкімі й Богом забуті тлінні останки замордуваних в'язнів, сьогодні поростає сороклітній сосновий ліс".

Який жах, скільки жалю й затаєніх терпінь і страждань переживали рідні засланіх в конц-табір Явожно людей, що "сприяли УПА"? А які страждання, пониження, ганьбу, холод, голод і нужду пережили самі засланці? Ті, що спочили в безіменній могилі під сосновим лісом вже нам нічого розказати не можуть, але ті, що є ще між живими повинні це зробити, щоб тлінні останки замордуваних в'язнів не спочивали "ближкімі й Богом забуті". Щоб заповнити "білі плями" нашої взаємної історії не для розгору пристрастей, але задля вивчення блудів минувшини, щоб їх не повторювати в майбутньому. І це відноситься як до поляків так і до нас — українців.

У репортажі згадується, що після закінчення акції "В" членів УПА судили військові районові суди в Krakovі, Rяшеві і Люблині, але нічого не згадується про Перемишль, де із 114-ти улітків переданих одноразово Польщі з Чехословаччини, щонайменше 90 були суджені саме там. Також згадується, що в таборі Явожно вони перебували кільканадцять днів, фактично — від ранку 20-го травня до пополуденку 23-го травня 1948 року, отже лише кілька годин понад три доби. Там також говориться, що над брамою бракувало напису: "Праца чинить вільним", але в часі коли нас туди привезли, над головною брамою висів напис: "Праца ушляхетна людівка". Чи такий напис був там ввесь час, чи може лише на привітання нас — 114-ти улітків? — напевно твердити не можу.

Подані завважки можуть послужити лише як скромне доповнення репортажу, якого заслуга велика, якщо йдеться про фрагмент правди польсько-українських взаємин з часів після закінчення Другої світової війни.

Іван Ліко

Редактори Марилі Павляк і Стефан Мігус присвятили — один із матеріалів циклю "Люди під особливим наглядом" ("Людзє под спеціальним надзором" — /Л/) — в'язням концентраційного табору в Явожні. У час війни була це філія Осьвенцімського табору. В перших роках миру табір надальше діяв. За його дроти, до Явожна, головно трапили українці, в тому старці, жінки і діти, Змову мовчанки про існування цього табору перервано. Бажав би я доповнити деякі питання, що відносяться до виселення ук-

райнців, а зокрема концентраційного табору в Явожні.

Рішення про заслання в табір в Явожні кількох тисяч українців не було ділом припадку. Подібно як думка про виселення 150-ти тисяч українців не зродилася нагло, з приводу смерті ген. Сьверчевського. Приготування до остаточної розв'язки українського питання (в оригіналі квестії — /Л/) в Польщі тривали від осені 1946 року. Їх ціхувала виразна тенденція до радикалізації методів поступування супроти цивільному (українському — /Л/) населенню. Від найлагіднішої, якою у цьому ступенуванні мало бути виселення, по найдрастичнішу — заслання в концентраційний табір осіб, визнаних за непояльні супроти польської держави. Українське підпілля, позбавлене пра-

Евген Місил — докторант і науковий працівник Інституту Міністерства Бадань ПАН (Польської Академії Наук — /Л/) у Варшаві. Приготовляє до друку монографію присвячену польській національній політиці супроти українців в роках 1944-1956.

"ЛЕМКІВЩИНА", ч. 2, 1990

ва до амнестії, було засуджене на безоглядну ліквідацію.

Є реччю незмірно характеристичною, що загостренні національної політики товаришив виразний спадок активності УПА. Українське підпілля переходило до глибокої конспірації. Виразно змаліли втрати завдавані через УПА. Оскільки в 1945 році згинули 368 цивільних осіб, а в 1946 році — 98, то в часі від січня до березня 1947 року (коли по смерті ген. Сьверчевського польська преса розпутала правдиву нагінку проти українців, сугеруючи велич злочинів і безоглядності УПА, масову скелю мордів) згинули заледви 10 цивільних осіб.

Мабуть ззвучатиме це парадоксально, але в тому самому часі по стороні українського цивільного населення втрати (без втрат УПА), завдані польським військом і підпіллям були щонайменше трикратно вищі.

У ґрадації цілей тодішньої польської національної політики справою зasadничої ваги було стремління до повної ліквідації українського питання в його дотогочасному національному й територіальному кшталті.

Знов підпілля, з однієї сторони було чинником утруднюючим реалізацію тієї цілі, натомість з другої — через перебільшення дійсного загрозлення, давало владі бажаний претекст оправдуючий, в очах власного суспільства, застосування навіть найбільш негуманічних методів поступування супроти українців.

В січні 1947 року Генеральний Штаб польського війська розпочав інтензивне приготування до переселення української людності. Військові відділи на теренах південно-східніх воєвідств Польщі, одержали наказ зладження списків українських і мішаних родин. В місяць пізніше заступник шефа генерального штабу, ген. Стефан Москор, опрацював спеціальний звіт для міністра народної оборони, що містив виразно спрекізований замір виселення українського населення "поодинокими родинами, в розпорощенні по цілих Відзисканих Землях, де швидко асимілюються".

27 березня уже конкретний план виселенчої акції, зреферований ген. Москором на засіданні Державної Комісії Безпеки, був затверджений і переданий до політичного бюро ЦК ПОРП (Центральний Комітет Польської Об'єднаної Робітничої Партиї — ІЛ). Слідуючого дня, у засідці зорганізованій сотнями "Хріна" і "Стаха", згинув ген. Сьверчевський. До слівно в кільканадцять годин пізніше, 29 березня 1947 року, Політичне Бюро, якому предсідником був генеральний секретар ЦК ПРП (Польська Робітнича Партия — ІЛ), Владислав Гомулка, прийнято ухвалу о

Іван Киризюк

ЗЕЛЕНА СВЯТИНЯ

Над кронами біловезького бору
Обережно, на пальцях
Проходить час.
Крилаті хмари
Сріблистим серпанком
Огортають зелене царство.
Дивлюсь у білі очі
Розквітлого краю.
У солов'иному оркестрі
Комарі
На м'якому моху
У лихий танець пішли.
Пташки мов ангели
Несуть у безвість
Мій сум,
Мої невдачі.
П'ю злагоду
Землі рідної.

виселенні українців і мішаних родин.

Від тієї хвилини питання виселення українського населення появлялось майже на кожному, щотижневому засіданні Політичного Бюра, аж до жовтня 1947 року. Тут вирішувано о персональному складі командування Оперативної Групи "Вісла", сформованої для переведення переселеної акції і ліквідації підпілля, засадах поселювання на Західніх землях, середниках репресій, реченці розпочаття й закінчення акції. 23 квітня 1947 на засіданні Політичного Бюра запало рішення про утворення табору "для підозрілих українців" в Явожні, краківського воєвідства, на терені філії бувшого гітлерівського концентраційного табору Авшвіц (Оссьвенцим).

Вибір Явожна на місце ув'язнення українців не був припадковим. Рішило про те передусім безпосереднє сусідство Осьвенцима, сповняючого в часі акції "Вісла" функцію головного роздільного пункту транспортів везучих виселене українське населення. Розташований на узбіччі від головного комунікаційного шляху, що вів зі сходу на захід і північ, давав запоруку дискреції. Осьвенцим мав ще одну прикмету — розбудовані в часі війни заливничні бічниці. Створювали вони відповідні умовини для приймання й

піддавання стислій контролі одночасно кількох транспортів. Тут відкривано заляковані коверти і відчитувано назви доцільових станцій. І правилом було, що мешканці одного села, переселювані в кількох транспортах, трапляли до віддалених місцевостей, розстаючись неоднократно на завжди. Тут також, під претекстом переведення санітарної контролі, спеціальна слідча група міністерства публічної безпеки ще раз провіряла тотожність переселенців, піддаючи кожного підозрілого короткому, брутальному переслуханні. Кожнечасно з транспорту вибувало кільканадцять осіб. Усі без віймку трапляли до табору в Явожні.

Існує велика правдоподібність, що наколи б виселення наступило в 1946 році, українці трапили б не до Явожна, але до табору в Осьвенцімі, зорганізованого на терені бувшого гітлерівського концентраційного табору. Про його ліквідацію в 1946 році вирішив не брак в'язнів, позаяк тих усе прибувало, але помисл створення на його терені музею мартирології. В цій самій хвилині, коли в Явожні, в наслідок тортур і з голоду гинули перші в'язні, сойм схвалив уставу "Про упам'ятнення мучеництва польського народу і інших народів в Осьвенцімі" (Денник Устав РП ч. 52, поз. 265 від 2 липня 1947 р.).

Кого в'язнено в Явожні? В першій фазі акції "Вісла" властиво обов'язував лише один критерій, але за те дуже об'ємистий: підозріння у сприянні УПА. Це було вистачаючим, щоб за дроти табору трапили за рівно духовні (22 священиків греко-католицьких і православних), а також вчителі, лікарі, тобто представники відносно нечисленної української інтелігенції. Однак підставову масу в'язнів становили українські селяни. Бували села, в яких, згідно засади збирної відповідальності, до табору засилано по кілька-десять осіб, нерідко цілі родини, включно з жінками і дітьми, вагітними жінками, інвалідами, старцями. Пригадую лише трагедію села Вербиця (Вежбіца — ІЛ) в повіті Томашів Любельський, звідки до Явожна запроторено 83 особи (в цьому 11 жінок), Гребенне — 89 осіб (12 жінок), Бортне, пов. Горлиці — 28 осіб.

До Явожна не кермовано, зловлених військом, членів УПА і ОУН. В часі акції "Вісла", згідно директиви шефа Служб Справедливості і Міністерства Народної Оборони полк. Гольдера, вони були засуджувані польовим судом з правила на кару смерті. Присуди підлягали негайному виконанні (в часі від 1 травня до 31 липня 1947 року запали 133 присуди смерті). По закінченні акції "В" членів УПА судили районові військові суди в Кракові, Ряшеві і Любліні. В роках 1947-1950 вони засудили на кару смерті 342 українців.

НОМЕР ТРИДЦЯТЬ СІМ

Їй тридцять сім... Було їй тільки двадцять,
Коли дісталася номер тридцять сім.
Втекти хотіла... А якщо не вдасться?
То ж буде розстріл подругам усім...

Її ввели знесилену з дороги...
Ще у шпиталі не була такім...
Лиш зойкнула... При виході — бульдоги...
І гаркнув тоді лікар: "Тридцять сім"!

...Наснілися вкраїнські липи й клени,
На мить забувся навіть Освенцім.
Потвори в білім щось вливали в вени...
Удався дослід номер тридцять сім.

А далі знов приснілися пологи.
Та не зазнати їх ніколи їй.
Прокинулась... Гранітний стіл вологий,
І відчуття, мов жалять сотні змій...

А восени, в побіднім сорок п'ятім,
Із судженим вернулася в степи.
І дуже їй дітей хотілось мати,
Та доля їхня й по сьогодні спить...

Я довго жінку слухав на прийомі,
Допомогти хотів у горі тім.
Та ще для мене ліки невідомі,
Які б здолали "дослід тридцять сім".

Сидів я довго, думою повитий,
Хотілось людям нагадати всім:
— Не дайте, люди, знову повторити
Триклятий дослід номер тридцять сім.

Карло Копинець

В наслідок безпідставних звинувачень, розповсюднюючихся доносів, до табору трапила значна група бувших членів Комуністичної Партії Західної України, бувших в'язнів санаційного концентраційного табору в Картузькій Березі, гітлерівських тaborів, українців зdemобілізованих з червоної армії, тзв. добровольців, учасників оборонної війни 1939 року в'язнених в гітлерівських тaborах для полонених. Серед 3938 в'язнів, 823 були жінки та кільканадцять дітей.

В травні всаджено в таборі 817 мужчин і 130 жі-

"ЛЕМКІВЩИНА", Ч. 2, 1990

нок, в червні — 1093 (257), в липні — 711 (265). Під кінець липня розпочато привозити до табору українців зловлених органами безпеки у тракті спроби повороту із західних та північних земель в рідні сторони по залишенню майно, якого більшість родин не зуміла зібрати з приводу короткого часу виселення або браку транспорту. Їхню судьбу вирішив наказ командира Операційної Групи "Віслі", від 16 липня 1947 року, який доручував, щоб "усіх тих виселених і безправно повертаючих українців арештувати і передавати становицям і урядам публічної безпеки. Уряди безпеки — згідно одержаних інструкцій будуть спрямовувати ці особи до табору праці в Явожні. Вони становили більшість з-посеред 378 мужчин і 160 жінок ув'язнених в часі від серпня до грудня 1947 року.

В травні 1948 року до Явожна привезено групу 114 упістів зловлених на території Чехословаччини. Придержується в ізольованій від решти в'язнів частині табору, по кільканадцяти днях побуту були відіслані до в'язниці в Krakovі і Rяшеві.

В січні 1949 року розпочато звільнювання в'язнів. Найдовше в таборі перебували священики і вчителі. Останніх в'язнів, п'ятьох греко-католицьких священиків (о.о. М. Гащак, К. Дацько, М. Заяць, С. Крупа, П. Мазяр) і одного православного (о. Д. Повстюк) 8 січня 1949 року під сильною військовою ескортую перевезено до в'язниці на Монтелюпі в Krakові. По двох тижнях вміщено їх в в'язниці в Грудзьондзу, звідки були звільнені 8 березня 1949 року.

Приготовлюючись до ув'язнення українців в Явожні, вповні використано призначення таборових об'єктів залишених німцями у майже ненарушеному стані. На зразок гітлерівських взорів зорганізовано командантуру табору, систему забезпечення: вартові з машиновими крісами на вежах (будках — IЛ), по-двоїйний пас дротів, підлучених до струму високої напруги, тресовані собаки. Реактивовано функцію капо, набирих з-посеред в'язнів, баракових, бльокових і усю цю кошмарну термінологію дотепер знану виключно в'язням гітлерівських таборів. Вправлено в рух таборові продукційні варстти. Як колись в часі війни в'язнів затруднено до праць при будові електростанції Явожно і в копальннях. Для не надаючихся до важкої фізичної праці подбано про бездумне зайняття, що винищує організм. У краєвиді табору не бракувало також воднистої зупи з брукви, а вкінці безіменної могили в пісковій Krakівській землі, що для багатьох була визволенням із зліднів та пониженні. Бракувало лише газових комор та напису над брамою: "Праця чинить вільним" ("Arbeit macht frei").

В реляціях бувших в'язнів домінують два

ДО УКРАЇНСЬКОЇ ДІЯСПОРІ. ЗВЕРНЕННЯ

Настав час боротьби. Вся Велика Україна пробуджується до незалежного буття. Роки комуністичного терору та русифікації не знищили духа народу. Окупант зробив усе можливе, щоб припинити своє існування. Він піднявся на багатомільйонне людобивство. Любов до свободи і бажання незалежності дало можливість витримати.

Найбільш послідовно зброею в боротьбі з комунізмом є вільне слово. Народ повинен познайомитись зі своєю культурою та історією. Саме від діаспори очікується допомоги для збудування незалежної поліграфії. В кожній українській хаті повинні бути не тільки вільні газети, але й книжки. Наші народи будуть вільні щойно тоді, коли розлетиться Советська імперія.

Нам треба забути всілякі неполадки між нашими народами. Ми вибачаємо і просимо вибачення. Не вертаймося до історії минулого. Ми схиляємо голови перед Вашим замученим народом.

Не буде суверенної Польщі без незалежної України. Ми хочемо своїм досвідом в конспіративній та видавничій роботі помогти нашим братам-українцям. Не можна вірити комуністам. Перебудову, продумано для перебудови імперії, треба використати. Не можна тратити часу, щоб знову не запрапастити шансу, який дає нам історія.

Доля України — в наших руках. Ваші брати, які боряться, чекають від вас допомоги. Це ж на Україні збуваються слова гімну "Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля, ще нам браття молодії усміхнеться доля!"

Ядвіга Хмельовська
"Солідарність, яка бореться"

Варшава, 26 квітня 1990 року.

За Українською Пресовою Агенцією, В-ва.

елементи: спомин биття і голоду. Усіх в'язнів піддавано кількаратним, брутальним переслуханням. Бито дерев'яними палками і поливано водою, бито й мучено.

Осінню 1947 року в'язні почали вмирати масово. В листопаді і грудні, внаслідок виснаження організму спричиненого недоживленням, тортурами й хворобами, в таборі померло 100 осіб. В 1948 році померли дальших кілька десять в'язнів.

Інспектор тюремництва й епідеміології воєвідського уряду Публічної Безпеки у Krakові, пор. др. Якобі, у спеціальному звіті від 18 листопада 1947 року, опрацьованому для міністра публічної безпеки, згіст смертельності серед українців топкував тим,

Закінчення на стор. 33

По сторінках "Нашого Слова"...

Виїмки з газети "Наше Слово", яка виходить у Варшаві, Польща.
Зберігаємо правопис оригіналу.

ПРОЗРІННЯ

"Добре пам'ятаю дощовий весняний день, який провів я з кількома українцями у гарному містечку на Кошалінщині. Добре пам'ятаю їхні сльози на обличчі, коли розповідали вони про свої пережиття у таборі в Явожні в 1947-1948 роках. Розповіді про жорстокість, про трупів на ранньому виклику-згуртуванні, про тортури, про смерть численних невинних людей. У наслідок застосування збірної відповідальності в рамках акції "Вісла" загинуло, було покалічено як фізично, так психічно, тисячі людей.

НС, ч. 6(1699) 11-го лютого 1990

Єдиною їхньою провиною було те, що їхня національність — українська. Розповіді українців сприймав я з леді приховуваним обуренням. Як це? В 1947 в Явожні був концентраційний табір для українців! Чи таке є можливе?"

Оці свої питання записав П. Целеш у газеті *Solidarnosc Malopolska* (No 1/90). Міг їх однак і надалі записувати, дивуватися й обурюватись не один ще громадянин цієї країни. Не до кожного бо ще, так як до згадуваного тут автора, надійшло прозріння, не кожен теж на нього спроможний. Процес еволюції, таки, можливий. Придивімся, як піддавався йому П. Целеш.

"Час і люди — пише автор — швидко незабаром розвіяли жевріючі у мені сумніви. Від тих хвилин був я особливо вразливий на українські справи, а також переконаний в тому, що розповіді в'язнів Явожна треба якнайшвидше списати та опублікувати. Польсько-українські взаємовідносини можуть бути направленими лише свідченням правди, хоч, як думають мої знайомі українці, направлення це треба по-

МАРІЯ ОСТРОМИРА

ЛЕМКІВЩИНА В ОГНІ

Продовження

ДЕНЬ СВ. СТЕПАНА

Не спалось уночі командирові. Завтра ж свято св. Степана — день його іменин. І пригадались йому хлопячі та юнацькі роки, як святкував він день своїх іменин — як мати і батько та всі рідні складали йому побажання. А потім, як одружився, то святкував свої іменини з дружиною, а одного року то й маленька його доня щебетала своїм дитячим голосочком якийсь віршик, якого навчила її матуся. А як пішов у підпілля, то хлопці теж не забували відсвяткувати його іменин. В 1945 році на третій день свят, як командир спав ще на своїй квартирі в селянській хаті, раптом відчинились двері і його хлопці — з Островерхом у проводі, а з ними і група селян, прийшли, щоб скласти йому побажання...

Перекидався з боку на бік на твердій причі і ніяк не міг заснути. Та й не було вже коли спати. Минула бо вже п'ята година ранку, а в шостій дижурний будитиме стрільців. І командир одягнувся, взяв свій автомат і вийшов з бункра.

Стійковий, виструнчившись, здав звіт, що все як

слід, що немає жадних несподіванок — хіба лише те, що в густому ялиннику світились вовчі очі. Мабуть, якийсь голодний вовчесько закрадався до м'яса, що вудилось над комином.

Командир відійшов від стійкового і, розглянувшись сюди й туди, зупинився поглядом на видніючій у далі синьо-сірі смузі лісу, що виринала з ранньої імлі — починало розвиднюватись. Чисте, морозне повітря п'янило до безтями. Командирові закрутілась голова. Невже оте підземне життя у бункрі аж так ослабило його? А що буде як на весні вийдуть вони з бункра? Треба буде наказати хлопцям, щоб в часі відлиги, як невидно слідів на снігу, виходили з бункра покористуватись свіжим повітрям.

Сказав стійковому кілька привітних слів і вернувся до бункра. Установлені в ряд хлопці зараз же привітали його гучним "Многая літа". І командир приймав побажання. Хор. Мирон виголосив вірш, що сам його написав з приводу командирових іменин. А потім хлопці кинулись в'язати його. Весело й гаріно було в бункрі. Стрільці поділились на дві гру-

"ЛЕМКІВЩИНА", ч. 2, 1990

Український ансамбль "Лемківна" зі Львова під час концерту.

чати від правд меншої вагомості ніж Явожно. На їх думку більшість поляків ще не підготовлена на шокуючі спогади з Явожна, отож питання потребує здійснення численних менших кроків".

Годі не погодитися з автором. Водночас таки можна і треба паралельно з "малими кроками" чинити і оці значно вагоміші. Коли бо не подати правді

ґрунтовної і широкої підтримки, тоді сам час знищить останніх її свідків, останні, інколи, єдині її сліди. Підтримка така потрібна не лише для документації історії українців. Потрібна й тому, бо, як каже сам автор, у застиглих структурах зафальшовано і правду і тотожність, "годуючи їх фікцією за зразками притаманними часові справжнього шика-

пи — лемківську і бойківську і змагались, хто краще співає.

— Чи пригадуєте собі, друже командире, як святкували ми ваші іменини в 1946 році? Квартирували ми тоді в селі Суровиці на Лемківщині, а ви спали в якісь хаті на соломі. Вночі, о дванадцятій годині, відчинились двері і ввійшли: пор. Вітер, хор. Омелько, ст. вих. Цяпка, пор. Боксер та бунч. Приспів і привезли зі собою циганську музику. Ех, як ушкварили тоді цигани! А потім наші обидві сотні, що стояли в лавах під хатою, як гrimнули "Многая літа!" А пор. Вітер пригравав на гармонії...

— А чому ж всього не кажеш, Рибалко? Чому не скажеш, що я, збудившись, ні в сих, ні в тих сидів на долівці, на соломі... Мабуть, не дуже то парадний вигляд був тоді в мене?

— Ще й який парадний, друже командире! Або в минулому році, як сиділи ми біля вогнища в Лупківському лісі та їли печені бараболі. Стрільці зв'язали вам руки й ноги перевеслами з соломи і домагались викупу...

— А мені ще й сьогодні соромно, що не міг я дати викупу, бо нічого, крім печених бараболі у нас тоді не було...

— Це й при бараболях було по-святочному! Бож нераз ми і по кілька днів нічого не їли...

Таня просила всіх до обіду. Бо вона, з приводу командирових іменин, помогала дижурному приготувати цей святочний обід.

ТРИВОЖНІ ВІСТИ

Прийшов місяць лютий, що цього року вповні виправдав свою назву. Почались снігові, заметлі та люті морози. Хлопці, користаючи з того, що вітер замітав сліди на снігу, виходили з бункра, щоб випростувати ноги та подихати трохи свіжим повітрям. Треба ж заправляти ноги до дальших походів, що прийдеться відвувати на весну. Вони раділи, що хоч і які морози, проте це вже кінцеві зусилля зими. Перетривати ще кілька тижнів і їм усміхнеться ясне весняне сонце.

Та вкінці лютого діти в селах перестали санкуватись — замовкі їх безтурботний сміх. Це знак для повстанців, що треба берегтись. По селах і лісах чути було крісові постріли та кулеметні черги.

Хлопці, які ходили на розвідку, принесли тривожні вістки. Ворог робить облави по лісах і селах. Принесли большевицькі часописи і пошту. Між поштою доволі грубий пакет, адресований до Тані. Розкрила його і на своє велике здивування побачила п'ять густо записаних зшитків. Деякі картки були за-

нування та репресій".

Для П. Целеша одним з доказів розбудження автентичного життя є рапорт "Українці в Народній Польщі" (пригадаймо, що в минулому році був він надісланий до Сейму попереднього спікання і відкинутий секретаріатом бюро цього найвищого органу влади). Рапорт читачам "НС" відомий, тому звернімо увагу лише на кілька думок автора матеріалу. На початку годиться певне роз'яснення. Отож автор пише: "Справа (рапорт — ред.) тим більше гідна уваги, бо УСКТ було і, на жаль, надалі є організацією, яку фінансує та контролює МВС. Рапорт правдоподібно потрапив у будинок ЦК і немов пропав, що, зрештою, в цьому будинку не є надзвичайним випадком. Погано сталося б, коли б з голосом, який представляє сім тисяч українців (стільки членів нараховує УСКТ; українська меншість у Польщі становить біля 1 проц. населення) ознайомилися тільки товариши, а й то нечисельні. А голос, який виходить з досі надмірно лояльних зв'язаних страхом уст — тим же ціннішим і гідний широкого розповсюдження". Звичайно, певна частина зроблених тут висновків — це доказ, що стаття, таки, довго чекала на публікацію. Відомо бо, що безпосереднім опікуном УСКТ (насамперед фінансовим) є нині Міністерство

культури і мистецтва.

Мають свою дохідливу вимову наведені П. Целешем чисельні приклади незавидного становища української долі у Польщі. Отож є тут і "диявольський" стереотип українця (підтримуваний також на шкільних уроках), і жахлива видавнича ситуація (в тому ж "Нашого слова"), і жалюгідна нестача шкільних підручників та передусім вчительських кадрів, потрясаюче звучить опис становища, в якому опинилися пам'ятки українського мистецтва, зокрема сакрального (з 720 церков, які в 1939 році були на території Греко-католицької Перемиської єпархії і т.зв. Апостольської адміністрації Лемківщини, до сьогодні осталось біля 390), і є тут теж нарис становища українців — вірних Православної та Греко-католицької церков.

У прикінцевому фрагменті матеріалу автор записав: "Властивим вступом у врегулювання польсько-українських взаємовідносин була б, на думку УСКТ, постанова Сейму, яка говорила б, що масове виселення українського населення у 1947-48 рр. було безправною дією, яка спиралася на принципі збріонії відповідальності. Наступним кроком було б уміщення в новій Конституції запису про охорону всіх прав національних меншостей у Польщі".

мазані, наче б лежали копись під сніgom. З великою цікавістю почала читати залучений лист:

Друже Тетяно! Чи пригадуете собі, як восени Ви подали мєні писати спомини? Я їх послухав Вашої ради і, як бачите написав таки. Весь вільний час у бункрі присвятив оцим споминам. Чи виправдав я Ваші сподівання — не знаю. Як умів, так і написав. Я ж казав вуже Вам, що мені куди краще вести боротьбу, як описувати її. Мое до Вас прохання: Прочитайте ці спомини і, будь ласка, поправте їх та перепишіть на машинці, а тоді вже передайте командирові. Пробачте, що деякі картки замазані. Це від того, що мусів я ці зшитки, під час поготівля, закопувати, щоб не попали в руки ворогові.

З і щирим привітом до Вас

Острозверх

З великим зацікавленням переглянула Таня всі оті зшитки. Переглянувши, поклала їх перед командиром, і сказала:

— Острозверх прислав свої спомини, друже командире.

— Це гарно. А яка ваша думка щодо цих споминів, друже Тетяно? Ви ж уже переглянули їх.

— Спомини написані докладно, тільки надто вже сухо. А він же так гарно вміє розказувати про все. О, ні, так воно не буде! Попрошу Острозверха, щоб доповнив ці спомини веселими, дотепними епізодами. Він же мистець у розповіді — мені довелось

чuti одного разу, як він розповідав стрільцям про воєнні пригоди лемківської сотні. А все ж таки написав, дотримав слова! Думала я досі, що він тільки знаменитий бойовик, а тепер бачу, що і літописець з нього непоганий.

— Ех, друже Тетяно! Якби побільше таких Острозверхів! Ви ж кілька разів усього бачили його, а мені доводилось впродовж трьох років воювати разом з ним. Пішлю його — бувало — на чолі відділу у найбільш завзятий відтинок бою, а він наче на весілля йде... Це вроджений воїн і непревершений партизан. Так я привик до нього, що тепер, під час цього нашого перебування в бункрі, бракує мені його. Словом — затужив я за ним. Та скоро вже весна заїдає, а з весною і Острозверх долучиться до нас.

— Він же теж затурбованій був восени, що прийдеться йому зимувати не у вашому бункрі. Та до весни вже дійсно недалеко. Мені теж залежить на тому, щоб Острозверх якнайскоріше прийшов до нас та цікавими й дотепними епізодами доповнив оци спомини, — сказала Таня.

* * *

Командир затурбувався підчиненими йому сотнями, що зимували у лісах, по бункрах. Із принесе-

• • •

Сумних могил
На цвінтари чотири
Слід останній
прадідів моїх
Тут тиша
Тільки сонця
Промінь вічний
Минулих існувань
Імена із каменів
Відчитує
Виручує нас
Людей

Без Вітчизни я
Поет
Про що ж писати
Маю
Про Україну напишу
То скажуть мудрави
Він же про Україну
Не знає нічого
В місті велелюдному
Живу
Про нього може
Написати
Ну але як
Воно ж чуже
Хоч і славне
Дівчата ось на його
Вулицях
Але як писати

Про них вірші
Вони ж чужі
Хоча такі гарні
І чи потіхою
Може мені бути
Що це не я
Вітчизни зrikся

ХОТИВ Я...

Хотів я до тебе піти
Але падати став дощ
Хотів я тобі троянду зірвати
Але уколовся в палець
Хотів я...

Осталася одна краплина крові
Дощова перлина
На листках
Молодих
Зелених
Пам'яті мосі

них вісток було видно, що ворог намагався знищити до весни якнайбільше повстанських бункрів. Деякі бункри вже впали. Хлопці, яким удавалося перебитись крізь ворожу засідку — будь скривались по лісах, будь заходили до інших бункрів. Їх там зібралось заагато і треба було перестерегти їх, щоб чимскореше покидали ті бункри. Бо ворог слідив за ними і ждав тільки нагоди, щоб "накрити" їх.

Командир негайно вислав трьох розвідчиків: Рибалку, Сірого і Буйного, щоб повідомили загрожені бункри про небезпеку. У своєму бункрі зарядив поготовіля.

Пішли хлопці і не верталися. А тим часом стійковий зголосив, що біля одного села ведеться завзятий бій — чути гук автоматів, часті кулеметні черги та вибухи гранат. Бій перейшов далі й затих, а потім вибух наново, але вже в протилежному кінці села. А розвідчики не приходили. Чи ж би попали ворогові в руки? І командир занепокоївся.

Нарешті вернулися, аж третього дня вранці. Віст. Буйний був ранений в руку. Зі свого завдання розвідчики вив'язались якнайкраще. Повідомляючи друзів, що їхні бункри загрожені — врятували їх. Але самі вже не мали часу спрятатися — ворог наскочив на них у селі. Мусіли пробиватися крізь ворожі застави. Шлях промостили собі гранатами, вбиваючи і

ранючи большевиків, які були в заставі. Почувши стрілянину на заставі — з села надбіг відділ большевиків з кулеметами. Та хоробрі повстанці, відбиваючись гранатами, добігли щасливо до кущів і відступали через одно село, а там і через друге і врешті вдалось їм дійти до лісу. В лісі заночували і раннім ранком добились до свого бункра.

Сумні вістки принесли розвідчики. В лютому большевики силою кільканадцяти тисяч війська і спецчастин провадили облави по лісах і селах. Згинуло чимало повстанців. Та ворожі втрати були куди більші. Суджена Сайгора, Мирослава, вбила з кулемета 16 большевиків і розірвала себе гранатою, щоб не попасті у ворожі руки. Всі вони згинули в тому бою, а з ними і Сайгор.

Був теж великий бій в околиці гори Шебелі. Впалило там двадцять кілька повстанців. Більшість з них були ранені й вони подострілювали себе. Большевики згинуло в тому бою більш сотні.

Слухаючи тих сумних вісток, командирові прийшов на думку к-р Бір і він, хитнувши головою, глянув на хор. Мирона. В його очах вичитав той же самий здогад. Таня глянула на них наляканими сумними очима. Серце в неї тривожно забилось. Її великі карі очі наповнились сльозами. Та сльози не покотились

В МІНІСТЕРСТВІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕДУКАЦІЇ

Українське шкільництво у Польщі, як кожна ділянка життя, стало на порозі нового. Найважливішою справою для збереження нашої сутності у Польщі є навчання рідної мови, патріотичне виховання. Нині дозрів час, щоб свої потреби у цій сфері представити компетентному відомству, тобто Міністерству національної освіти.

"Чекаємо вас у нашому міністерстві. Ми не хочемо нічого вигадувати. Ми хочемо від вас почути інформацію про систему виховання, школи, підручники, словом про все, чого від нас очікуєте. Двері цього міністерства для вас завжди відкриті..." Скориставшись такою щедрою декларативністю віцепрем'єстра національної освіти Анджея Яновського (з почутоого на позачерговому з'їзді нашої громади), 4 травня з пакетом справ і проблем до міністерства подалось керівництво Об'єднання українців у Польщі та представники українських шкільних середовищ, де саме виникають нові потреби.

НС, ч. 24 (1717), 17-го червня, 1990

по обличчі — вони застигли в очах бліскучими жемчугами.

"Це ж тільки здогад — страшний тривожний здогад! А Василько, хоч може й бився з большевиками, то напевно щасливо вийшов з облави. Він же впродовж кількох років стільки вже боїв перебув щасливо, — думала Таня. — Тільки чому серце так тризно-важко б'ється? Чому так важко на душі?"

— Востаннє зустріли ми друга Сайгора під час осіннього рейду, — говорив тихо, наче сам про себе, командир. — Такий милий, незабутній хлопець! Зимно вже тоді було, а ми всі тільки в блюзках — ні одного плаща в нас не було. А в чот. Островерха чоботи розлітались зовсім. Сайгор роззувся, і подав Островерхові свої чоботи, а мені подарував свій плащ. А як ми не хотіли брати, то запевняв нас, що він якось уже постарає для себе, а нам потрібніші ці речі, як йому. Чот. Островерх не прийняв чобіт, а плащ, то ми таки мусіли взяти, бо Сайгор дуже вже розгнівався, що таку прикрість йому робимо. І той плащ дуже придався нам опісля, як ми одинадцять днів сиділи в лісі, у снігу. Тоді вже всі почерзі одягали той плащ, щоб бодай хоч трішки загрітись. З багатьох важких пригод виходив він щасливо, а тепер не поталанило. Одного разу Сайгора зловили большевики. Кількох большевиків змагались з ним, а він не

На зустрічі з віце-міністром національної освіти Андреєм Яновським побували: Юрій Рейт — голова ОУП, Мирослав Вербовий — заступник голови ОУП, відповідальний редактор "НС", Степан Ко-зак — заступник голови ОУП, Любомира Кобеляк — старший спеціаліст ОУП д/с українського шкільництва, Ірина Дрозд — директор Початкової школи ім. Т. Шевченка у Білому Борі, Іван Співак — вчитель української мови у Загальноосвітньому ліцеї в Лігніці, Степан Бень — вчитель української мови у початковій школі у Банях Мазурських та Володимир Козубель і Мирослав Сич — вчителі українських класів Загально-освітнього ліцею у Гуртові-Ілавецькому.

На зустрічі з міністром і його дорадниками представлено актуальну ситуацію українського шкільництва та винесено для розгляду найосновніші, пекучі потреби у навчанні української мови. Для прозорості, подаємо їх у пунктах:

— представлення стану українських шкіл і пунктів навчання;

давався. Тримали його за руки, за плащ, а він крутнувся сюди й туди, витягнув руки з плаща і втік, а большевикам у руках залишився тільки його плащ. А тепер не вдалося пробитись крізь ворожу облаву, хоч і як хороцо бились вони всі. А найхоробріше, мабуть, билась його суджена, Мирослава. Немає вже на світі Сайгора, немає й Мирослави...

— Які ж щасливі вони, що згинули обоє разом, — важко зідхнувши, сказала Таня.

Якось дивно прозвучали ці її тихі слова — наче відгук грудок землі, кинених на свіжу могилу. Стрільці, наче на команду, глянули на неї. Та вона, мабуть, не здавала собі навіть справи з того, що висказала вголос свої думки.

Запанувала важка, гнітуча тиша. Мовчав командир, мовчали й стрільці. Цією великою мовчанкою своєю віддавали шану поляглим друзям.

Згодом командир почав переглядати большевицькі часописи, що їх принесли хлопці-розвідчики. Ось "Радянська Україна". В ній стаття просякнута іддю. Автор цієї статті висміує український визвольний рух. Пише про "зрадників народу" та суд над ними — це про тих, яких большевики вивозять на заслання. Переглянувши, відсунув набік часописи і схвилюваний заходив по бункрі. А потім присів біля хор. Мирона і заговорив притишеним голосом:

- потреба введення в закон про освіту систему чіткішого окреслення форми запису учня на навчання, трактуючи цей предмет як обов'язковий;
 - підвищування кваліфікацій вчителів української мови у післядипломних 2-3-річних студіях (пропонується на базі ліцею в Лігниці);
 - навчання україністів та вчителів поодиноких предметів на Україні;
 - привернення крайових місячних курсів вдосконалювання вчителів української мови;
 - продовжування місячних курсів в Києві;
 - організування традиційних уже, двократно протягом року, двовідніх курсоконференцій;
 - забезпечення вчителів трьома методистами-спеціалістами д/с навчання української мови, з розподілом на округи: південний (Перемиське, Краснинське і Новосанчівське воєводства), північний (Щецинське, Кошалінське, Пільське та Слупське воєв.), східний (Сувальське, Ольштинське, Ельблонзьке воєв. та м. Гданськ);
 - введення змін у програму навчання української мови в початкових школах (I-VIII кл.) та у пунктах навчання (II-VII кл.);
 - опрацювання програми навчання української мови в середніх школах;
 - опрацювання й випуск підручника з української літератури та хрестоматії для усіх класів середньої школи;
 - Чи знаєте, друже Мироне, що вони пишуть? Про нашу розсварену еміграцію пишуть... Будь то би наша еміграція те тільки й робить, що свариться поміж собою. Невже це тільки ворожа провокація? Невже вони тільки тому так пишуть, щоб нас розбити морально, щоб захитати нашу стійкість?! А що, як це правда?.. А що, як наша еміграція дійсно не вміє оцінити нашої боротьби, наших надлюдських зусиль.... Якщо не може уявити собі навіть які важкі бої ми зводимо, які велики жертви складаємо день-у-день на жертвнику визволення нашої Батьківщини. А вони там уже друтуться за першенство — одні в одних виривають булаву з рук. Зайві змагання! Чайже прийде колись такий час, що хтось із них, які кривавляться в нерівній боротьбі з ворогом, запитає їх: "А де ж ви були тоді, як в Україні провадилася важка затяжна боротьба, в якій кривавими покосами поплягли найкращі сини і дочки народу?" Таня сиділа збоку і теж слухала командирових слів. Та чи чула вона їх? А як і чула, то чи дійшли вони до її свідомості? У неї в очах все ще блищають райдужними самоцвітами застиглі сльози...
- Продовження буде
- підготовка і випуск підручника історії України (на основі книжкового видання Д. Дорошенка) та введення цього предмету до шкільної програми;
 - покликання нових шкіл з українською мовою навчання: початкових (Бартошиці, Гурково-Іл., Пере-мишль), середніх (Білій Бір і Гурково-Іл.);
 - проблема нових приміщень для загальноосвітнього ліцею у Лігниці;
 - фінансування наших освітніх одиниць МНЕом або поодинокими кураторіями, а не місцевою владою;
 - привернення стипендій для учнів початкових шкіл;
 - збільшення дотацій на стипендії для учнів середніх шкіл;
 - фінансування поодинокими кураторіями дитячих імпрез: Центрального фестивалю дитячих художніх колективів у Кошаліні та конкурсу в Ельблонзі;
 - фінансова допомога у проведенні літніх таборів (вишкільно-відпочинкових), що становлять продовження навчання рідної мови та збереження батьківської культурної тотожності;
 - потреба домовленості між міністерством відносно посилення дітей та молоді у мовно-відпочинкові табори на Україну;
 - стан україністичних студій при Варшавському університеті.
- Міністер Яновський у порозумінні зі своїми додатниками з повним зрозумінням й зичливістю відносся до усіх наших проблем і потреб та в реалізації вищепропонованих поступатів бачить цілковиту ініціативу в руках українських середовищ (як мераторичну, такт і організаторську), натомість міністерство, згідно з новою політикою, зводить свою роль до координаційних функцій та фінансування поодиноких починків. Щирій обмін думками між присутніми на міністерській зустрічі, шукання конкретних шляхів виходу з деяких ситуацій, витворення атмосфери безпосередності дає надію, що у Міністерстві національної освіти знайшли ми відданого партнера в реалізації наших потреб.

(нк)

ЧИ ВСІ ЧЛЕНІ ВАШОГО ВІДДІЛУ
ПЕРЕДПЛАЧУЮТЬ ОДИНОКИЙ ЛЕМКІВСЬКИЙ
ЖУРНАЛ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ "ЛЕМКІВЩИНА"?

ЯКЩО НІ, ЗРОБІТЬ ЦЕ СЬОГОДНІ!
РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА ТІЛЬКИ 10.00 АМ. ДОЛ.

LEMKIVSHCHYNA

VOL. 3

SUMMER 1990

MYKHAILO SLABOSHPTYTSKYI

NYKYFOR

Nykyfor

It is easy to understand why legends are almost all that remain of Ukrainian artist Nykyfor Drovniak of Krynytsia — there are few, if any, formal documents chronicling his life, no letters or diaries (as he was practically illiterate), no close circle of friends or fellow artists. Few contemporary intellectuals knew him well — thus there is no mention of him in their memoirs.

For the Lemkos of Krynytsia, where he was born and lived, Nykyfor was of a different world. For people of this earth, the Lemko townspeople in particular, Ny-

kyfor fantastic paintings offered little, if any, reality to relate to. They couldn't understand his world; all they could do was quietly look on, silently wondering why he created such unusual things. But the artist couldn't answer: like his mother, he too was born deaf-mute.

Little is known about his childhood. Krynytsia's Lemkos had heard about his mother, Iavdokha Drovniak, a beggar, but a short time after she gave birth to her illegitimate child, she passed away, consumed by the disease of her destitution. Not even Nykyfor came to know the name of his father. Generous people helped Nykyfor survive his early years — no one ever remembered seeing the abandoned child begging. An unwanted, lonely boy, he could easily have died of hunger or disease, but fate had something else in store for him.

They say that for days on end the child would wander the streets of Krynytsia, the famous resort town, pausing to rest in the shade of trees on the side of the road. Unable to understand him, his elders considered him a child, while fellow children considered him too different, almost "grown-up". Isolated from the everyday world of Krynytsia by his deaf-muteness, it was that very isolation which made Nykyfor an artist of pure fantasy.

Of his childhood we know of one other small detail: Ivan Hryniak, a rather poor townsperson, was the one who most often gave Nykyfor shelter. Hryniak was like most of the Lemkos of Krynytsia — poor. Most earned their living by transporting building materials for the construction of the fashionable villas which dotted the hills around the resort area. Others, those with carriages, taxied wealthy visitors who came from across Poland, Germany, Austria-Hungary, and other countries to relax in the Carpathian spas. Only in the winter did Krynytsia become deserted — just right for the likes of Nykyfor Drovniak — a quiet place for a boy who couldn't speak or hear.

Nykyfor thanked those who helped him by giving

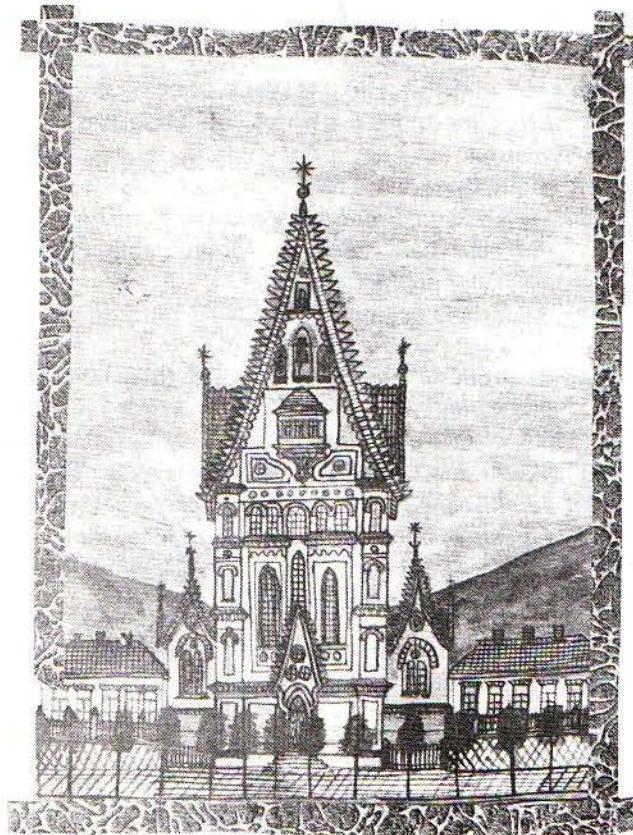
Mykhailo Slaboshpytskyi — literary critic, author of many works including the novel *Maria Bashkirstseva*; currently resides in Kyiv, Ukraine.

"ЛЕМКІВЩИНА", Ч. 2, 1990

them all he had — his works of art. Hardly anyone saved Nykyfor's early works, though — some changed hands from time to time, probably ultimately ending up in the trash, as they served no practical purpose. Years later, the wealthy searched Krynytsia for traces of his early works, but to no avail — most had long disappeared without a trace.

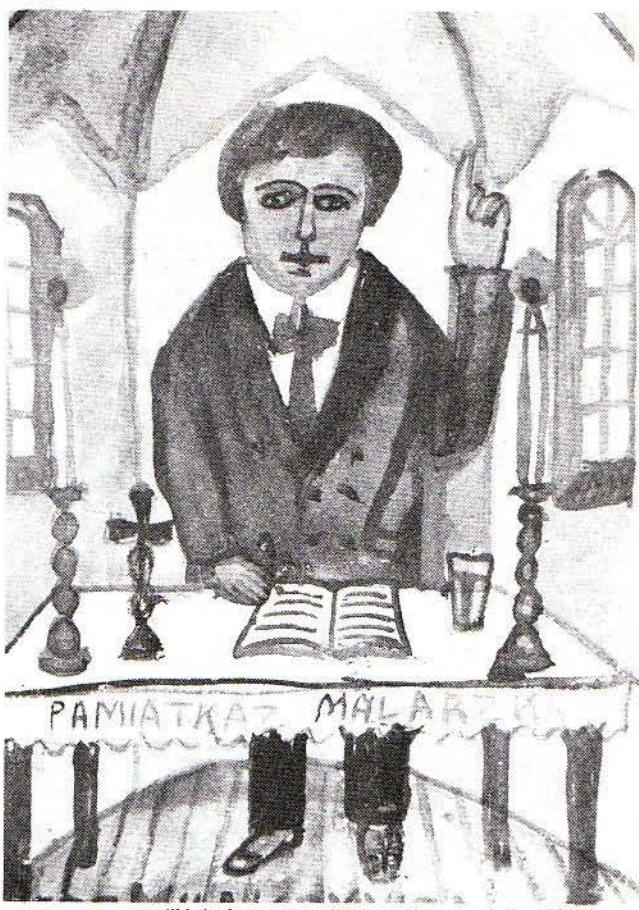
In his older years, his increased popularity didn't phase him. He remained the same as he had been — disinterested in the world around him, turning his attention inward, to a place he understood, to a place where he found solace. While all around Krynytsia a war raged and the fate of individuals and entire nations was being decided — Nykyfor knew none of this. He lived among the ancient evergreens and foreign villas, among the churches of his native Lemkivshchyna, where he was like a restless bird who cared nothing of what tomorrow would bring. For him, everything would stay the same in his Carpathian world.

He painted iconostases, portraits, and landscapes,

"Architectural fantasy"

"ЛІМКІВЩИНА", Ч. 2, 1990

"Nykyfor as teacher", self-portrait

leaving them all in the hands of his generous neighbors. Probably his first "formal" award, came during the First World War, according to Lemko Hryhorii Pyzh. At that time the Austrian army was stationed in Krynytsia. While a local commander, perched on his elegant horse, shouted orders to his soldiers, young Nykyfor quietly sketched and painted the Austrian officer's portrait, and later approached him with the finished painting. The officer studied the painting carefully, and then reached into his pocket, dropping five coins into Nykyfor's hand. The townspeople were impressed: the gentlemanly Austrian officer had recognized Nykyfor as an artist.

Years later, in the 1930s, well-known Lviv artist Roman Turyn arrived in Krynytsia, quickly taking notice of the strange local artisan in his exotic, shabby state of dress. But then again, Turyn noted, as weird as he was, Nykyfor could paint. Turyn was the first to publicly support Nykyfor as an artist and saw to it that the artist, already in his forties, could walk the streets of Krynytsia in normal, clean clothes. Turyn bought all of Nykyfor's

"Self-portrait under the trees"

works he could find, amassing dozens of them. He returned to Lviv where he exhibited them at a showing of works of the Association of Independent Ukrainian Artists. During those interwar years, Nykyfor's watercolors were featured in exhibits around the world. In 1932, for instance, they were shown in Leon Marselle's Paris gallery along with the works of the Paris Ukrainian Group. Isolated Nykyfor, who ambled through the streets of backwards Krynytsia, probably had no idea that his works were on display in Paris and that huge crowds gathered to view them. Throughout the French, Polish,

and Ukrainian press, there was mention of the talented Nykyfor. It would seem that he had been "discovered", but not for long. World War Two began, and the name of Nykyfor was soon lost in the turmoil.

Well-known Polish poet Konstantom Ildefons Gal-chinski, who travelled to Krynytsia to see the artist, is credited with the "rediscovery" of Nykyfor, then in his fifties. Little had changed for Nykyfor. But his world, his native Lemkivshchyna, was about to change forever. The time has come for the Ukrainians of Krynytsia to leave — the Polish regime was forcibly resettling them, scattering them throughout Poland. Nykyfor was distraught — he couldn't live without his people, without those who sheltered him throughout his life. He couldn't live without his native Krynytsia, without all of its special places, without his special world.

The Lemkos began leaving, urging him to go with them, lest he perish. He was evacuated with the last convoy of Ukrainians leaving Krynytsia, and was resettled, like most, in the western parts of Poland. But he couldn't stay away and returned a short time later. The Polish authorities wouldn't stand for it — Nykyfor, like all Ukrainians, had to go. Only after the protest of some influential townspeople did they let him stay in Krynytsia.

His last years were spent with a generous couple, Ella and Andrzej Banach, who took many photographs of the artist and even compiled an interesting book *The Story of Nykyfor*. In his last years, fate blessed Nykyfor with numerous exhibits, a documentary and a monograph about the artist. His watercolors were shown in Vienna, Amsterdam, Bratislava, Brussels, Frankfurt, Chicago, and elsewhere. Even the great Pablo Picasso honored Nykyfor and his works.

Art historians estimate that almost thirty thousand of Nykyfor's watercolors are found in collections around the world. From time to time, his works are exhibited in Lviv and Kyiv, though perhaps the greatest irony remains that while most Polish intellectuals readily recall the great Nykyfor, few Ukrainian intellectuals have heard of him. It would seem that we have yet to discover him.

Alone and destitute, Nykyfor passed away quietly in 1968 and was laid to rest by strangers. His friends of Krynytsia, his Ukrainian countrymen, were away.

Summarized translation by Petro Matiaszek

This article appeared in the Ukrainian edition of *Svitovyd*, vol. 2, 1990.

UKRAINIAN, POLISH PARLIAMENTARIANS MEET

A historic Ukrainian-Polish parliamentary meeting to discuss Ukrainian-Polish relations was held near Warsaw May 4-5 reported Bohdan Nahaylo of Radio Liberty.

Among those attending from the Ukrainian side were: Ivan Drach, the leader of the Popular Movement of Ukraine for Perebudova, or Rukh, Mykhailo and Bohdan Horyn, Dmytro Pavlychko, Vyacheslav Chornovil and Myroslav Popovych.

On the Polish side were Jacek Kuron, Adam Michnik, Bronislaw Geremek, Zbigniew Bujak and Janusz Onyszkewicz.

The two main themes discussed were "The Polish Route to Democracy" and "Ukrainian-Polish Relations in the Past and Present".

The participants agreed on the need to hold a Ukrainian-Polish roundtable on "blank spots" in Ukrainian-Polish history.

ПЛЯНУЄТЬСЯ ВИДАННЯ "АТЛЯСУ ГОВОРІВ ЛЕМКІВЩИНИ І НАДСЯННЯ"

КУ ООП в Америці радісно прийняла пропозицію Наукового Товариства ім. Шевченка зі Львова в справі спільног видання наукових творів про Лемківщину і Надсяння. Вимки з листа подаємо нижче.

Високоповажана Пані Голова!

...Науковий працівник Академії Наук України д-р Мирослав Онишкевич підготував "Атлас говорів Лемківщини і Надсяння". Перший том містить 216 чорно-білих map та коментари (200 сторінок), які на основі map висвітлюють всі головні особливості українських діялективів Лемківщини і Надсяння. Цей том дає цілісне уявлення про ці діялекти як невід'ємну складову частину системи говірок української мови.

Зібрано матеріали для ще трьох томів, які дають наукову характеристику окремих аспектів лемківських та надсянських говорів. [...]

При цьому бажано опублікувати якнайшвидше перший том, який дасть багато нових наукових аргументів щодо українського характеру лемківських і надсянських говорів. ...

Він міг би бути виданий спільно Науковим товариством ім. Т. Шевченка у Львові, Науковим товариством ім. Шевченка в США і Організацією Оборони Лемківщини.

Сподіваємося, що Організація Оборони Лемківщини знайде можливість взяти участь у здійсненні цього важливого проекту. [...]

З повагою,

Ярослав Ісаєвич

Заступник Голови НТШ у Львові, директор
Інституту суспільних наук АН України

INTERNATIONAL CONFERENCE ON THE FAMINE OF 1933

An international conference, "The Famine of 1933 in Ukraine," will take place in Kyiv in September 1990. This will be the first time that scholars, writers, and journalists from Ukraine as well as the United States, Canada, and Europe will jointly examine the famine that devastated Ukraine in the early 1930s.

The participants in the conference will discuss such questions as the nature of genocide and famine, archival documents, eyewitness accounts, and film and photo material as historical sources. Specific topics will include the problem of grain exports, dekulakization and deportation, the connection between the famine and the simultaneous destruction of the Ukrainian intelligentsia, demographic consequences, and the treatment of the famine in historiography, literature, and film.

The conference is being organized at the initiative of Marco Carynyk, research associate of the Chair of Ukrainian Studies at the University of Toronto. Mr. Carynyk visited Kyiv at the invitation of the Filmmakers' Association and Writers' Union of Ukraine in late 1989. His proposal to convene the conference was adopted at a meeting of leaders of Ukrainian civic organizations in Kyiv on October 2, 1989.

The sponsors of the conference include the Popular Movement of Ukraine (*Rukh*); the Taras Shevchenko Ukrainian Language Society; the Republic Memorial Society; the Institute of Literature at the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR; the Canadian Institute of Ukrainian Studies at the University of Alberta; and the Chair of Ukrainian Studies at the University of Toronto. The organizing committee is headed by Oles Honchar. Other members include Viacheslav Briukhovetskyi, Marco Carynyk, Ivan Drach, Mykhailo Horyn, Volodymyr Maniak, Borys Tymoshenko, and Mykola Zhulynskyi.

The organizers expect that the participants will visit the sites connected with the famine and that film screenings and an exhibit of documents, printed materials, and photographs will be held during the conference.

ЗВЕРНЕННЯ СЕКРЕТАРІАТУ СКВУ В СПРАВІ ГОЛОДУ-ГЕНОЦИДУ В УКРАЇНІ В РОКАХ 1932-33

Дня 9-го травня 1990 р. Президент Міжнародної Комісії Розслідування Голоду в Україні в рр. 1932-33, проф. Дж. Сундберг із Штокгольму, разом із заступником президента проф. Дж. Вергувеном з Бельгії, і в товаристві представників СКВУ і його Комісії Голодового Геноциду в складі президента Ю. Шимка, В. Кирилюка, д-ра С. Яр. Кальби, і д-ра Ю. Данилова зложили в бюрі Ген. Дир. Женевського Бюро Об'єднаних Націй Дж. Мартенсона — кінцевий звіт про голод в Україні в рр. 1932-33, схвалений цею Міжнародною Комісією сімох (7) визначних міжнародних юристів. Два дні пізніше, це звідомлення офіційно передано в Штрасбург — президентові парламенту Європейської Ради А. Б'єркові.

В цьому звіті подано, що на основі самихsovетських переписів населення з років 1926 і 1939, Комісія встановила, що в час голоду Україна втратила понад шість мільйонів жертв, що становить 20% населення України. В тому самому часі, і живучи серед тих самих обставин, сусіди України значно побільшили своє населення. Росіяни — на 28%, а Білоруси на 11.2%.

Відносно питання, що голод був Актом Геноциду, більшість Комісії, а зокрема професори: Вергувен, Гампфрей і Левене, вважали вповні оправданим ствердити, що всі статутові елементи вимагані для геноциду дійсно заіснували в час голоду, хоч Конвенцію проти Геноциду схвалено щойно в 1948 році. Акт незаконності, який названо Геноцидом в цій конвенції, таким чином заіснував перед конвенцією. Одночасно більшість Комісії рішила підкреслити, що політика голоду, яку застосовано до українського народу і яка спричинила голод 1932-33 років, знахтувала всіми зasadами моралі, які зобов'язують так совєтську, як і всяку іншу владу, за що влада Совєтського Союзу мусить бути якнайгостріше осуджена.

Проф. Сундберг заявив, що його заключення збігаються з дефініцією геноциду, встановленою Конвенцією проти Геноциду, зробивши лише застереження, подібно, як професори Олівер і Левассир, правно-процедуральної природи.

Голод в Україні був штучним, як ствердила Комісія, в тому розумінні, що безпосередніми його спричинниками були люди. Щобільше, Комісія встановила як факт поза дискусією, що добре знаючи трагічне положення в Україні, Совєтська влада затримувала доставу всякої допомоги, офіційно заперечуючи саме існування голоду в Україні. Сама логіка цих запе-

речувань, виключала одержання допомоги з міжнародних допомігових джерел, що на думку През. Сундберга доказує існування наміру злочинного винищування українців, і доказує, що цей голод був наперед запланованим актом.

У висновку Комісія прийшла до заключення, що Совєтські чинники свідомо вжили цей голод, щоби завершити їхню політику денационалізації України. І незалежно від роль, які виконували місцеві влади у переведенні в життя тих заходів, є вповні очевидним, що в основі всю відповідальність за голод в Україні несе влада Совєтського Союзу.

За переведення колosalного процесу провірення безчисленних міжнародних доказових матеріалів, і завершення праці кінцевим звітом, що тривало понад три роки, Міжнародна Комісія заслужила собі найвище признання й подяку від всіх українських громад в країнах їх поселень, і від українського народу в Україні. Ця Міжнародна Комісія, без ніякої винагороди, працювала понад три роки під проводом Президента Проф. Дж. Сундберга із Штокгольму і заступника Президента, Проф. Дж. Вергуена з Бельгії, що підготовив кінцевий звіт, в складі таких визначних міжнародних юристів: Проф. Полк. Дж. І. А. Д. Дрейпера — колишнього британського прокурора в Нюренбергському Трибуналі, проф. Дж. П. Гампфрея з Канади, колишнього директора Відділення Людських Прав Об'єднаних Націй, і автора Універсальної Декларації Людських Прав, Проф. Ж. Левассира з Франції, — колишнього члена Комісії для Ревізії Карного Права Франції, Проф. Р. Левене (мол.) з Аргентини — теперішнього Судді Найвищого Суду Аргентини, Проф. К.Т. Олівера із ЗСА — колишнього асистента Державного Секретаря Й Амбасадора.

Зорганізовання Міжнародної Комісії, зібрання всіх доказових матеріалів і підготовку праць і сесій Міжнародної Комісії, у безпереривній праці протягом повних п'ять років, перевела Комісія СКВУ Голодового Геноциду під проводом її голови І. Білинського, його заступника В. Кирилюка й секретаря та екзекутивного директора Комісії д-ра С. Яр. Кальби, у складі таких дальших її членів: інж. М. Барабаша, д-ра В. Ю. Данилова, д-ра А. Лозинського, д-ра М. Кушпети, д-ра М. Снігуревича, д-ра Степаненка, Л. Філя і д-ра Б. А. Футея. В роках 1987-88 при цій Комісії працював Комітет Юрістів під головуванням адв. І. Сопінки, тепер судді Найвищого Суду Канади, в складі 14 українських правників, в тому 5 з Канади, 5

"ТАМ, НА ЛЕМКІВЩИНІ"

Кость Павляк, хоч народився далеко від Лемківщини, в місті Бориславі, Львівської області, про землю своїх батьків не забуває. На Всеукраїнському фестивалі "Червона рута" в Чернівцях виступав в жанрі авторської пісні, акомпанюючи собі на гітарі, виконав ряд своїх пісень м.ін. "Там, на Лемківщині", яку містимо внизу. — Ред.

Кость Павляк

ТАМ, НА ЛЕМКІВЩИНІ

Як часто я бачу ввій сні украдені гори,
Котрі стережуть від мене прикордонні дозори,
Я там ніколи не був, й хтозна,
чи потраплю коли,
Хоч ще півстоліття тому мої там батьки жили.

Приспів:

Там, на Лемківщині наші місця святі,
Там, на Лемківщині ще стоять наші хати,
Як ти, Лемківщина, живеш без нас в самоті,
Чи не загнили — не заржавіли хрести
На могилах дідів?

І я ночами не сплю, мов сновида який,
Я знаю: мій шлях туди не буде легкий.
Бо там, де рівняють кордони — там щастя нема,
У нас різni закони, та єднакова тюрма.

зі ЗСА і 4 — по одному від: Англії, Бельгії, Аргентини і Австралії, координатором якого був д-р Ю. Данилів. Обов'язки правних дорадників сповняли: проф. І.А. Гантер, з Канади, як генеральний дорадник Комісії, і як правні дорадники СКВУ: адв. І. Сопінка, в асисті адв. О. Хичій, а відтак адв. В. Лібер, всі троє з Канади. Як персонал Комісії, від початку до закінчення її акції працювали: адв. А. Єнкала, з Англії, адв. С. Вербовий і Марія Михайлович, обоє з Канади і Ляриса Барбаш-Темпел, із ЗСА.

СКВУ робитиме всі дальші заходи, щоби довести до офіційного визнання цього акту геноциду та злочину проти людства сучасними властями ССРС, та

Приспів:

Але, там на Лемківщині, наші місця святі...
Ми по світу розкидані, наче жиди,
Хто дав вам право вершити нашу долю, наші
старші брати?

Сповіті гори туманом,
Хто ж нам їх верне?
Я знаю: десь там понад Сяном
Є ті, що чекають мене...

Приспів:

Десь там на Лемківщині наші місця святі,
Там на Лемківщині ще стоять наші хати,
Як ти, Лемківщина, живеш без нас в самоті,
Чи не зогнали — не заржавіли хрести
На могилах дідів?

осудження виконавців цього акту з вимогами компенсації українському народові згідно з міжнародними нормами принятими для подібних випадків геноциду.

Дано в Торонто, травень 1990 р.

За Секретаріат СКВУ

Юрій Шимко
Президент

Василь Верига
Генеральний секретар

Ігнатій Білинський
Голова Комісії СКВУ
Голодового Геноциду

З ЖИТТЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

ГОЛОВА СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕМКІВ, Д-Р ІВАН ГВОЗДА ВІДВІДАВ УКРАЇНУ

АКАДЕМІЯ НАУК УРСР ВИДАВАТИМЕ 5-ТОМНУ ЕНЦИКЛОПЕДІЮ "ЛЕМКІВЩИНА І ЛЕМКИ"

Інститут Мистецтвознавства, Фолклору та Етнографії Академії Наук УРСР у Львові запросив проф. д-ра Івана Гвозду на конференцію "Круглого стола", присвячену питанню наукового дослідження Лемківщини і лемків", а зокрема щоб обговорити питання видання запланованої Академією Наук УРСР 5-томової Енциклопедії "Лемківщина і лемки". Конференція відбувалася від 22-25-го травня 1990 р. у Львові в приміщенні Інституту, яку відкрив і нею провадили голова Інституту д-р Олександер М. Розсінський та голова редакційної колегії запланованої Енциклопедії, рівночасно голова Етнографічного музею у Львові д-р Ю.Г. Гошко.

В конференції брали участь запрошені етнографи з Польщі Павло Стефанівський і директор лемківського музею Федір Гоч, д-р Микола Мушинка з Пряшова (Чехословаччина), та чимало провідних осіб лемківської громади міста Львова та околиці, а зокрема багато представників мистецтвознавства, наукового українського світу, молодечого професійного доросту. Члени "Круглого стола" на підставі проспекту монографії "Лемківщина і лемки" дискутували питання методології, історично-наукових розв'язок деяких етнографічно-політичних і економічних концепцій Лемківщини і лемків та питання, які відносяться до українських національних меншин поза Україною, а етнографічно творять лемківсько-русинську групу. Питання ті не завжди широко і суттєвально розв'язували деякі науковці, які займалися і займаються дослідженнями лемківської тематики, а зокрема чужинці — наші сусіди. Дискутувалося теж питання наукових сил, для опрацювання поодиноких статей Енциклопедії. Okрему увагу присвячено джерелам документального матеріалу, та можливостям застосування найновіших технічних можливостей в архівно-дослідній праці, як й питанню редакційно-видавничого порядку.

В конференції брав участь доцент д-р Габіль Лешек Дзенґель, голова відділу славоністичної етнографії Ягеллонського Університету з Krakova, який підписав із Інститутом Етнографії у Львові договір, в

Учасники конференції "Круглого стола". Сидять зліва: Іван Красовський (Україна), д-р Юрій Гошко — голова редакційної колегії енциклопедії "Лемківщина і лемки" (Україна), д-р Іван Гвозда — голова СФЛемків. Стоять зліва: Федір Гоч — голова Об'єднання Лемків Польщі, Максим Маслей — голова Об'єднання Лемків Канади, Павло Стефанівський (Польща).

наслідок чого Інститут буде мати безпосередній доступ комп'ютеровою дорогою до комп'ютерів-архівів Ягеллонського Університету.

На запрошення Інституту д-р Гвозда дав доповідь для членів Інституту і запрошених львівян на тему "Зв'язок між розвитком української еміграційної спільноти в ЗСА і важнішими модернізаційними процесами в сучасній історії Америки". З подібною доповіддю виступив він на університеті Івана Франка серед професорів і кандидатів наук історичного факультету, під голуванням декана д-ра Степана А. Макарчука. Так на лекціях в Інституті як і на Університеті, чимало було поставлено цікавих питань на заторкнені проблеми в доповідях, що свідчить, що академічний світ у Львові цікавиться життям нашої діаспори. З вдачністю та на спомин присутні представники товариства "Лемківщина", члени професорського збору університету, нагородили доповідача дедикованим йому виданням Антонича, а декан вручив йому пропам'ятне видання про Університет ім. Івана Франка.

Інститут разом із провідними членами зорганізованого лемківського життя, як Петро Когутов, пуб-

ліціст Іван Красовський, директор львівської фабрики паперу і мистець-малляр Дмитро І. Солинко і інші, гостили членів конференції "Круглого стола" візьдами в знані історичні місцевості, як Нагуєвичі, Збраж, Олеськів, "Шашкевичівка", музей народної архітектури та інші.

Конференція рішила, що 5-томова Енциклопедія "Лемківщина і лемки" буде видана впродовж слідуючих 5-ти років, а відповідальним за працю над нею в США і Канаді буде д-р Гвозда.

ТОВАРИСТВО "ЛЕМКІВЩИНА" ЗІ ЛЬВОВА ВВІЙШЛО В СКЛАД СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕМКІВ

В неділю, 20-го травня 1990 р. відбувся у Львові в конференційній залі Львівського науково-дослідного радіотехнічного інституту Загальний З'їзд Товариства "Лемківщина".

Понад 400 делегатів із Львівщини і Тернопільщини виповнили залю майже до вінців. Були й гості з Київщини, Харківщини, а навіть з Криму та Одеси. На залі були такі заслужені лемківські діячі як сестри Байки, диригент хорової капелі "Лемковина" Кушнір і інші.

З'їзд відбувався на дуже високому рівні, був він діловим, творчим. Вислухано звіти членів уступаючої управи, відтак їх продискутовано і проаналізовано, а нововибрану управу очолив доцент Львівського політехнічного інституту, д-р Орест Й. Чабан, копишиній кандидат у народні депутати Української РСР. З'їзд рішив, що кожна округа України буде мати свою управу Товариства "Лемківщина"; округи буде координувати Рада, до якої округи виделегують своїх членів; Рада, в свою чергу, вибере свою власну управу, яка буде провадити діяльністю цілої крайової організації.

З'їзд ухвалив "Листа-Звернення до Сойму Польської Народної Республіки та Сесії Верховної Ради УРСР", та ряд інших резолюцій, які мають бути вказівками діяльності управи Товариства на наступну каденцію.

Д-р І. Гвозда, як голова Світової Федерації Лемків був запрошений до президії З'їзду, а відтак виступив із привітом і закликом до співпраці "Лемківщини" на Україні в рамках Світової Федерації Лемків. Окремою резолюцією одноголосно і оплесками З'їзд одобрив включення Товариства "Лемківщина" в склад Світової Федерації Лемків. Голова "Об'єднання лемків Польщі", Федір Гоч також заявив про вступ "Об'єднання" в систему СФЛ, а представник русинів Чехословаччини, д-р Микола Мушинка обіцяв, що порушить справу вступу русинів до СФЛ на відповідному форумі русинів.

"ЛЕМКІВЩИНА", Ч. 2, 1990

Після З'їзду відбувся концерт з участю народної хорової капелі "Лемковина" та інших ансамблів. В "лоббі" конференс-залі була зорганізована виставка творів народного мистецтва та художніх промислів мистців — членів Товариства "Лемківщина".

СФЛ У МАЙБУТНЬОМУ

В пляні діяльності Світової Федерації Лемків є:

1. координувати співпрацю всіх краївих управ лемківських організацій (США, Канади, Польщі, України); 2. допомогти іншим краївим лемківським організаціям якнайскоріше уформитися в системі Світової Федерації Лемків (Румунія, Чехословаччина, Югославія, Аргентина, Австралія і т.д.); 3. скликати в найскорішому часі Світовий З'їзд Лемківських Краївих Організацій, щоб накреслити спільній план дій в світовому маштабі; 4. постаратися якнайскоріше зняти з Лемківщиною і лемків анатему сталінського режиму Людової Польщі і її відновити під оглядом демографічним, економічним, культурно-релігійним і т.д., як вітальну, динамічно-творчу землю української нації в державній системі Польщі; 5. створити для осягнення цю цілей спеціальний фонд, видавати всесвітнього маштабу видання — орган, в якому могли б вимінюватися думки в справі спільних потреб всіх членів федерації; 6. зайнятися активною видавничою діяльністю з ділянки лемкознавства на базі Фундації Дослідження Лемківщини, як й сприяти всім тим, хто такою діяльністю займається; 7. сприяти культурно-релігійній, харитативній, науковій, економічній, і всякій іншій співпраці між лемківськими поселеннями по світі, та між цілою Українською нацією для їхньої культурно-духової зінтегрованості в ній; 8. виготовити документаційний корпус в справі сталінського замаху на існування Лемківщини і лемків зі сторони деяких наших сусідів; 9. створити центральний інститут лемкознавства, зокрема на Україні, лемківський центральний музей, та лемкознавчу секцію при НТШ у Львові; 10. допомагати у виміні студентства, науковців, між всіми заинтересованими державами, культурних діячів і т.д. 11. допомагати матеріально, правно і морально всім українцям, що такої помочі конечно потребують; 12. допомагати Україні всім, що є, і може бути в диспозиції Світової Федерації Лемків, щоб її допомогти всебічно в її процесі визволення, допомогти Україні стати якнайскоріше модерною, суверенною, соборною державою.

**проф. д-р Іван Гвозда, голова
Світової Федерації Лемків**

ВІДБУВСЯ ІХ ЗАГАЛЬНИЙ З'ЇЗД ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ КАНАДИ

В неділю, 1-го квітня 1990 р. в Пластовій домівці в Торонті відбувся ІХ Загальний Звичайний З'їзд Об'єднаних Лемків Канади. З'їздом керувала президія у складі: Станко Колесар — голова та Іван Терефенко — секретар.

Після звітів голів 1-го і 2-го Відділів ОЛК, членів КУ, Товарицького Суду та Контрольної Комісії вибрано Номінаційну Комісію (Теодор Колос — голова, Адам Ковалик і Юліян Пудельський — члени) а також Резолюційну Комісію (Роман Телех — голова, Іван Оленич, Іван Терефенко, Максим Маслей, Богдан Слабак — члени).

Широко були дискутовані організаційні справи Об'єднання, а саме можливість створення відділу ОЛК, справи нових стало напливаючих емігрантів так з Польщі як і з України, тощо.

На внесок Номінаційної Комісії вибрано Крайову Управу в такому складі: Максим Маслей — голова, Олег Іванусів — заступник голови, Іван Терефенко — секретар, Роман Телех — голова орг. реф., Адам Стець і Адам Ковалик — члени орг. реф., Іван Бонневич — скарбник, Павло Лопата — культ.-освітній реф., Іван Оленич — допомоговий референт, Стенко Колесар — вільний член Управи.

Контрольна Комісія: Карпій Микола — голова, Чабан Дмитро і Баюс Ярослав — члени.

Товарицький суд: Баб'як Стефан — голова, Марин Микола і Пудельський Юліян — члени.

Голова новоперебраної Управи Максим Маслей, подякував за довір'я та закликав одночасно нову управу до дальшої співпраці.

Роман Телех

ЗАГАЛЬНІ РІЧНІ ЗБОРИ

ЗАГАЛЬНІ РІЧНІ ЗБОРИ У ТОРОНТІ, КАНАДА

В неділю, 8-го квітня 1990 р. відбулися Річні Загальні Збори 1-го Відділу Об'єднання Лемків Канади в приміщенні Пластової домівки на Блур вул. 2199 Торонто Онт. Канада. Зборами керувала Президія в складі: Павло Лопата — голова, інж. М. Маслей — секретар,

Відчитано і прийнято протокол з попередніх Загальних Зборів. Касир Д. Чабан, звітував про стан каси; загальний звіт про працю Відділу склав голова відділу Т. Колос, за Контрольну Комісію звітував І. Бонневич. Після звітів відбулась дискусія над звітами. На пропозицію Контрольної Комісії уділено абсолюторю уступаючій Управі.

На внесок Номінаційної Комісії нову Управу вибрано в такому складі: Теодор Колос — голова, Роман Телех — заступник голови, Стефан Король — секретар, Дмитро Чабан — касир, Адам Стець — голова культ. осв. референтури, Роман Маслей — член, Василь Круцько — голова організаційної реф., Іван Стець і Теодор Пишняк.

Контрольна Комісія: Стефан Баб'як — голова, Ярослав Баюс і Микола Цьомкало — члени.

Товарицький Суд: Еміль Баюс — голова, Юліян Пуделський і Оля Бискош — члени.

Представник до КУК — Микола Марин, до ССУК — Роман Телех.

Переобраний голова Відділу Теодор Колос подякував членам за довір'я, і закликав усіх до дальшої співпраці.

Т. Колос

I-ИЙ ВІДДІЛ ООЛ В НЬЮ-ЙОРК

Загальні Річні Збори 1-го Відділу ООЛ в Нью-Йорку відбулися в неділю 1-го квітня 1990 року в Домі Українського Спортивного Клубу. Збори відкрив голова Відділу — Теодор Малиняк. У вступному слові він привітав членів відділу і гостей, котрі прибули на наші сходини, а саме: голову КУ — Марійку Дупляк з чоловіком, голову 7-го Відділу в Джерзі Сіті — Івана Гресья, голову 3-го Відділу ООЛ в Пассейку — Василя Гаргая, голову 5-го Відділу ООЛ в Ірвінгтоні — Володимира Кікту і члена 2-го Відділу ООЛ в Йонкерсі — Корнеля Баб'яка.

Після привітів, зборами вела президія у складі: Микола Грицков'ян — голова і Марійка Павелчак — секретар. До почесної президії попрошено голову КУ — Марійку Дупляк і проф. Петра Гоя.

Голова Президії — Микола Грицков'ян подякував всім за довір'я і сказав, що президія буде старатися провести загальні збори в дружній атмосфері. Відтак він прочитав порядок нарад, котрий був прийнятий одноголосно. Після обширних звітів членів Управи Відділу, дискусії над ними та звітом Контрольної Комісії, на внесок номінаційної комісії вибрано управу в складі: Теодор Малиняк — голова, Василь Скомський — заст. голови, Марійка Павелчак — секретар, Анна Павелчак — скарбник, Леся Гой — культурно-освітній референт, Стефан Малиняк — допомоговий референт, Андрій Тилявський — організаційний референт.

Контрольна Комісія: Петро Гарайда — голова,

Михайло Волошин і Петро Патріяк — члени.

Вільні члени управи — Іван Кадилак, Теодор Скомський, Теодор Павелчак.

Новообраний Управі привіти склала голова КУ і всі запрошенні гости.

Дуже радісною точкою Зборів було прийняття нових членів, тобто: Еву Косаревич, Теодора Кишеня, Івана Границього.

Збори закрито відспіванням українського національного гимну, а відтак ще довго присутні обмінювалися думками при перекусці, яку приготували наші пані.

М. Павелчак

5-ИЙ ВІДДІЛ ООЛ, ІРВІНГТОН, Н.ДЖ.

В суботу, 28-го квітня 1990 р. 5-ий Відділ Організації Оборони Лемківщини в Ірвінгтоні, Н.Дж., в приміщенні Українського Народного Дому, відбув Загальні Річні Збори.

Збори відкрив голова Відділу Володимир Кікта, а молитву провів о. Юрій Малик з церкви св. Івана Хрестителя з Ньюарку.

На вступному слові голова привітав присутніх на зборах о. Юрія Малика, голову Крайової Управи ООЛ Марійку Дупляк, організаційного реф. Крайової Управи ООЛ Корнила Бабяка, представників місцевих організацій: УККА, ООЧСУ, СУМ, Товариства Українських Інженерів Нью Джерзі, ОЖ ОЧСУ, представника кредитівки Ньюарку та голови сусідніх Відділів ООЛ з Пассейку, Нью-Йорку і Джерзі Сіті, гостей і членів ООЛ в Ірвінгтоні та гостя здалекої Австралії інж. Тараса Бугіра.

На внесок Теодора Полянського до Президії вибрано: Корнило Баб'як — голова, Василь Гаргай — заступник, Анна Войтович — секретар, а почесним членом — голову Крайової Управи ООЛ Марійку Дупляк, о. Юрія Малика, інж. Тараса Бугіра.

Після вступного слова, та приняття денного порядку нарад однохвілинною мовчанкою в першу річницю смерти вшановано пам'ять бувшого голови 5-го Відділу св.п. Любомира П'єха.

Протокол з останніх Загальних Зборів відчитала секретарка Анна Войтович.

Першим звітував голова В. Кікта, якого звіт віддзеркалював працю 5-го Відділу протягом року 1989 в усіх його ділянках.

Звітували теж: скарбник Іван Копина, допомоговий референт Михайло Цьок, організаційний референт Іван Нищіт.

За Контрольну Комісію звітував Іван Нищіт.

Після звітів членів управи і дискусії, на внесок Номінаційної Комісії вибрано управу в складі: Володимир Кікта — голова, Теодор Полянський —

Заходами Відділів ООЛ
Пассейк, Елізабет, Ньюарк-Ірвінгтон, Джерзі Сіті,
Нью-Йорк та Йонкерс

відбудеться

Спільний Фестин-Пікнік

в неділю, 16-го серпня, 1990 р.

початок год. 12-та дня

в Українському Культурному Центрі

Davidson Ave.
South Bound Brook, N.J.

(посілість Української Автокефальної Православної
Церкви св. Андрія)

В програмі: мистецька частина, виграшки
та забава при звуках оркестри

«ЖУРАВЛІ»

Запрошуємо всіх!

заступник голови, Анна Войтович — секретарка, Іван Копина — скарбник, Марійка Вітяк — заступник скарбника, Іван Нищіт — організаційний реф., Михайло Цьок і Стефанія Ільчишин допомогові реф., Іван Лисак — культ. освітній реф., Іван Сорока — господарчий реф., Юлія Гривна і Емілія Нищіт — імпрезові реф.

Вільні члени: Оршуля Сорока, Марія Копина, А. П'єх, Стефанія Шопа, Андрій Гбур.

Контрольна Комісія: Михайло Дзіман — голова, Михайло Ільчишин і Мирослав Гривна — члени.

Новообраний управі привіти склали: від місцевого Відділу УККА — Михайло Дзіман; від 1-го Відділу ООЛ — Теодор Милиніак, від 2-го Відділу ООЛ — Корнило Баб'як, від 3-го Відділу ООЛ — Василь Гаргай, від 7-го Відділу ООЛ — Іван Гресь. Від місцевого ООЧСУ — Нестор Басняк, від Товариства Українських Інженерів — Іван Хамуляк, від осередку СУМ — Михайло Шпигульський, від ОЖ ОЧСУ — Іванна Кононів, отець Юрій Малик — від парохії церкви св. Івана Хрестителя, гость здалекої Австралії інж. Тарас Бугір зложив привіт від осередку СУМ і від себе особисто; від дирекції Кредитівки в Ньюарку — Володимир Кобилянський.

НА ДОПОМОГОВИЙ ФОНД ПРИ КУ ООЛ
до 30-го червня 1990 р. вплинуло:

Українська Фед. Кредитова Кооператива

"Самопоміч", Пассейк, Н.Дж. **500.00 дол.**
8-ий Відділ ООЛ, Чікаґо, Ілл. **500.00 дол.**
5-ий Відділ ООЛ, Ірвінгтон, Н.Дж. **250.00 дол.**
7-ий Відділ ООЛ, Джерзі Сіті, Н.Дж. **250.00 дол.**
3-ій Відділ ООЛ, Пассейк, Н.Дж. **250.00 дол.**
42-ий Відділ Укр. Народного Союзу,

Пассейк, Н.Дж. **250.00 дол.**
Т-во "Самопоміч", Пассейк, Н.Дж. **100.00 дол.**
Іван Копина, Юніон, Н.Дж. **20.00 дол.**
Збірка — Пассейк, Н.Дж. (спісок жертвовавців див.
нижче) **220.00 дол.**

ЗБІРКА НА ДОПОМОГУ СТУДЕНТАМ УКРАЇНСЬКОГО ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ЛІЦЕЮ В ЛІГНИЦІ, ПОЛЬЩА.

25.00 дол.: М. Кош
по 20.00 дол.: Ст. Косцьолек, І. Хомко, Ю.
Котляр, В. Марушак
15.00 дол.: Ст. Задорожний
по 10.00 дол.: А. Котляр, І. Марушак, Р. Гала-
бурда, О. Солтис, Й. Кібала, І. Беван, М. Коцюрка, І.
Зельонка
по 5.00 дол.: В. Оліярник, П. Котляр-Паславська,
Е. Романюк, В. Мочула. Збірщик: Василь Гаргай

Слово і привіт від Крайової Управи ООЛ виголосила Марійка Дупляк, яка накреслила напрям праці КУ ООЛ на наступні роки, та поділилась інформаціями про зміни, які відбуваються в Україні і Польщі. Закликала всіх українців уроджених на Лемківщині взяти участь у зустрічі, яка відбудеться 23-24-го червня в Трою, стейту Нью-Йорк.

Нововибраний голова 5-го Відділу, подякував всім за довір'я та за участь в нарадах, а відтак закінчено наради молитвою — піснею "Христос Воскрес".

Голова В. Кікта подякував всім за присутність і запросив на перекуску і каву, яку приготовили пані Е. Нищіт, Ю. Гривна, С. Шопа і О. Сорока.

В. Кікта

8-ИЙ ВІДДІЛ ООЛ, ЧІКАГО, ІЛЛ.

Річні Загальні Збори 8-го Відділу ООЛ в Чікаґо відбулися 6-го травня 1990 року в Домі СУМ при вулиці 2457 Вест Чікаґо Евнью.

Збори відкрив голова Відділу Петро Бухвак, вітаючи присутніх членів і гостей. Зборами керувала президія в складі: Люба Євусяк — голова, Михайло Бискош — секретар і Михайло Воробель — член.

Перша звітувала Люба Євусяк — скарбник, яка

ВІД НАС ЗАЛЕЖАТИМЕ ІСНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ У ЛІГНИЦІ!

З огляду на велику економічну кризу у Польщі, заіснувала небезпека ліквідації гуртожитку української шкільної молоді при IV-му Загальноосвітньому Ліцею в Лігниці, а з тим замкнення цієї надзвичайно важливої виховно-освітньої української школи.

Значна частина учнів не є спроможною заплатити за все зростаючі кошти утримання в гуртожитку.

Тому звертаємося до всіх людей доброї волі, своїми датками допомогти нам підтримати цей так важливий центр українства в Польщі, бо від усіх нас залежатиме його доля, його майбутнє!

Пожертви слід сплати на адресу Крайової Управи:

Org. for Defense of Lemkivshchyna
P.O. Box 7
Clifton, N.J. 07011-0007
з зазначенням "Лігница".

**Екзекутива КУ ООЛ
в Америці**

прочитала дуже обширний фінансовий звіт з діяльності нашого Відділу. Далі звітували: Михайло Бискош — секретар, зі своєї ділянки праці, а опісля Іван Бискош — голова Контрольної Комісії.

За цілий Відділ звітував Петро Бухвак — голова, котрий сказав, що помимо певних труднощів відносно декотрих членів Відділу, які з незрозумілих причин стали менш активними, все ж таки решта працювала дуже активно, за що належиться їм велике признання. Рівночасно закликав всіх до співпраці для добра нашої організації.

На внесок Номінаційної Комісії, нову управу вибрано в мало зміненим складі а саме: Петро Бухвак — голова, Ярослав Кравчишин — заступник голови, Михайло Бискош — секретар, Юрко Хиляк — скарбник, Богдан Бухвак — культ. освіт., Василь Євусяк — організаційний реф., Семен Шкірпан — супільна опіка, Леся Чурма і Стефан Бискош — члени.

Контрольна Комісія: Іван Бискош — голова, Любі Євусяк і Роман Бискош — члени.

Товариський Суд: Нестор Троян — голова, Ткачик Василь і Іван Кравців — члени.

На закінчення переобраний голова Петро Бух-

"ЛЕМКІВЩИНА", Ч. 2, 1990

вак, подякував членам за довір'я і численну участь, а відтак на закінчення відспівано "Ще не вмерла Україна".

Михайло Бискош, секретар

22-Й ВІДДІЛ ООЛ, СИРАКЮЗИ, Н.Й.

Загальні Збори членів Відділу ООЛ відбулися дня 28-го квітня 1990 р.

Після відкриття, звітів уступаючої управи, контрольної комісії і уділення абсолюторії уступаючої управі, вибрано нову управу:
Василь Майкович — голова, Михайло Якім — заст. голови, Анастазія Майкович — секретар, Михайло Якім — касієр, Павло Майкович, Галія Дупляк, Теодор Валюсь — члени управи.

Контрольна комісія: проф. д-р Іван Гвозда — голова, Андрій Гірняк і Катерина Майкович — члени.

A. Майкович
секретар

Закінчення зі стор. 15: "ЛЮДИ ПІД ОСОБЛИВИМ..."
що в'язні "мимо одержування нормального харчування, передбаченого нормами Департаменту тюремництва й таборів, то є 2400 капорій, їдять сирову барabolю, не обміті буряки, моркву, в які то продукти заосмотрюються, будучи вжитими при виладунку вагонів". Призвав однаке, що "українці в більшості випадків позбавлені білля й убрань, а ті, що вони мають є в так оплаканому стані, що й не можуть опустити бараку".

Померших в'язнів загрібувано в поблизькому лісі в безіменних могилах. Їхні родини ніколи не були повідомлені про дату і причину смерті. Таборовий цвинтар, на якому спочивають близкі й Богом забуті тлінні останки замордуваних в'язнів, сьогодня поростає сороклітній сосновий ліс.

Українці, які пережили кошмар Явожна і по роках мали досить відваги, щоб впінутись о відшкодування за втрачене здоров'я, за невільничу працю в копальніх і таборових варстатах, незмінно довідується, що такого табору в Людовій Польщі ніколи не було.

(З польської мови переклав Іван Лико)

23-Й ВІДДІЛ ООЛ, АУБУРН, Н.Й.

Загальні Річні Збори 23-го Відділу ООЛ в Аубурн відбулися 28-го січня 1990 року.

Збори відкрив голова Дмитро Голяк, відтак збори вела президія в складі: Іван Попівчак — голова, і Анна Гліва — секретар. Після звітів членів управи та Контрольної Комісії приступлено до вибору нової управи, до якої ввійшли: Михайло Халупа — голова, Іван Боцонь — заст. голови, Ольга Халупа — секретар, Дмитро Перон — скарбник, Дмитро Голяк — організац. реф., Степан Бабяк — культ.осв. реф.

Контрольна Комісія: Іван Попівчак — голова, Анна Гліва і Стефан Лепак — члени.

Вільні члени: Василь Лепак, Теодор Окаль, Василь Гліва і Стефан Ротко.

Збори закрив голова Михайло Халупа, і закликав членів до кращої праці на майбутнє.

Ольга Халупа
секретар

КОЛЯДА — 8-Й ВІДДІЛ ООЛ — ЧІКАГО, ІЛЛ.

150.00 дол.: Каса "Самопоміч"

75.00 дол.: Пекарня — Анна, Любі і Василь Євусяк
по **50.00 дол.:** Ресторан "Галянс", А. і Ю. Хиляк, В. Кравчишин, Г. Чомко, Н.Н., Ukrainian Corp. Agency, І. Кліт, Й. Гавел, М. і О. Полівко

40.00 дол.: Т. Кікцьо

30.00 дол.: О. Бурдяк

25.00 дол.: С. Шкиран

по **20.00 дол.:** Я. Перун, М. Бискош, Б. Бухвак, В. Ткачук, В. Федунишин, Укр. ресторан — Сахаревич, М. Чурепа, П. Тхорик, Д. Гулич, Й. Шиманчик, М. Воробель, І. Жеребиний

15.00 дол.: Б. Грохоля

по **10.00 дол.:** Е. Вербовський, Український Американський Клуб, А. і В. Кукуруза, Адріян і Іра

4.00 дол.: Орися

3.00 дол.: З. Стакура

ЧИТАЧІ ПИШУТЬ...

До 1-го Відділу ООЛ в Нью-Йорку:

...Пересилаю чека за збірник "Лемківщина, — земля — люди — історія — культура". Складаю Вам признання за видання того збірника, бо як я відвідував нашу Лемківщину останні два рази, виглядає, що мабуть тільки це залишиться для майбутніх поколінь, що ми тут збережемо, видамо друком...

Іван Радь
Балтіморе, МД

Видання цього числа "Лемківщини" спонзорує
1-ий Відділ ООЛ в Нью-Йорку

Return to "LEMKIVSHCHYNA"

P.O. Box 7,
Clifton, NJ 07011

NON-PROFIT ORG.

Digitally signed by <http://lemko.org>

DN: cn=<http://lemko.org>, o=Walter

Maksimovich, ou=email=walter@lemko.org, c=US

РАР

CLIFTON, N.J.

PERMIT. NO. 12T

Date: 2009.12.26 01:07:58 -05'00'

<http://lemko.org>

НАШІ ВИДАННЯ

ДЕРЕВ'ЯНА АРХІТЕКТУРА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ .. 40.00 дол.

АНАЛИ ч. 1 10.00 дол.
(матеріали про Лемківщину)

АНАЛИ ч. 2 10.00 дол.
(матеріали про Лемківщину)

АНАЛИ ч. 3 15.00 дол.

АНАЛИ ч. 4 15.00 дол.

ТВОРИ — Богдана Ігоря Антонича 10.00 дол.
(на вичерпанню)

Журнал "ЛЕМКІВЩИНА" — річна передплата 10.00 дол.

"ЗА СРІБНІ" — Іван Филипчак 5.00 дол.

СВЯТА РІДНА ЗЕМЛЯ — Юліян Бескид 5.00 дол.

Замовляти на адресу:

THE LEMKO RESEARCH FOUNDATION, INC.
P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011

*Published by THE LEMKO RESEARCH FOUNDATION, Inc.
P.O. Box 7 Clifton, New Jersey 07011 USA*